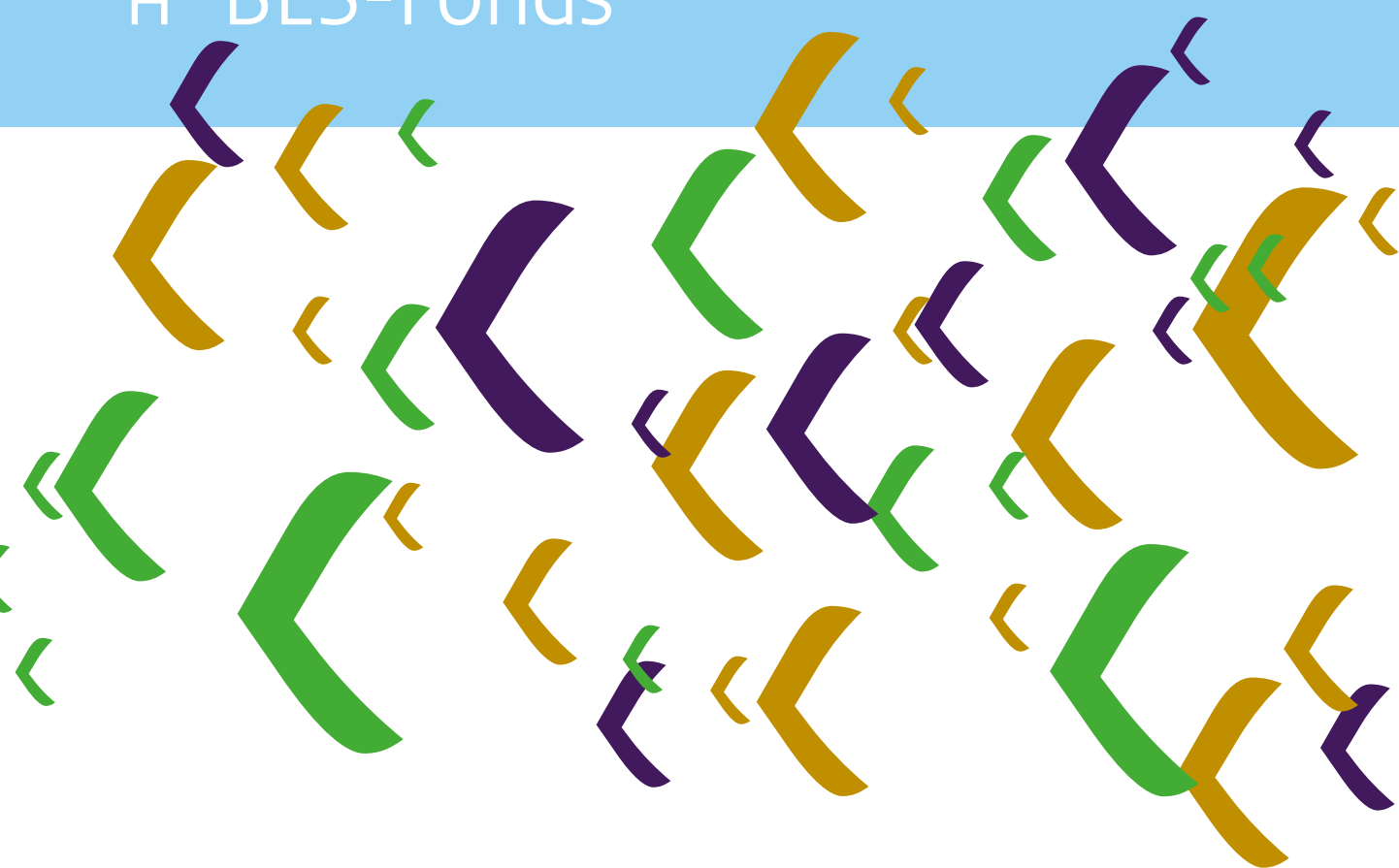

Rijksjaarverslag 2017

IV Koninkrijksrelaties en H BES-Fonds

Vergaderjaar 2017–2018

---

34 950 IV

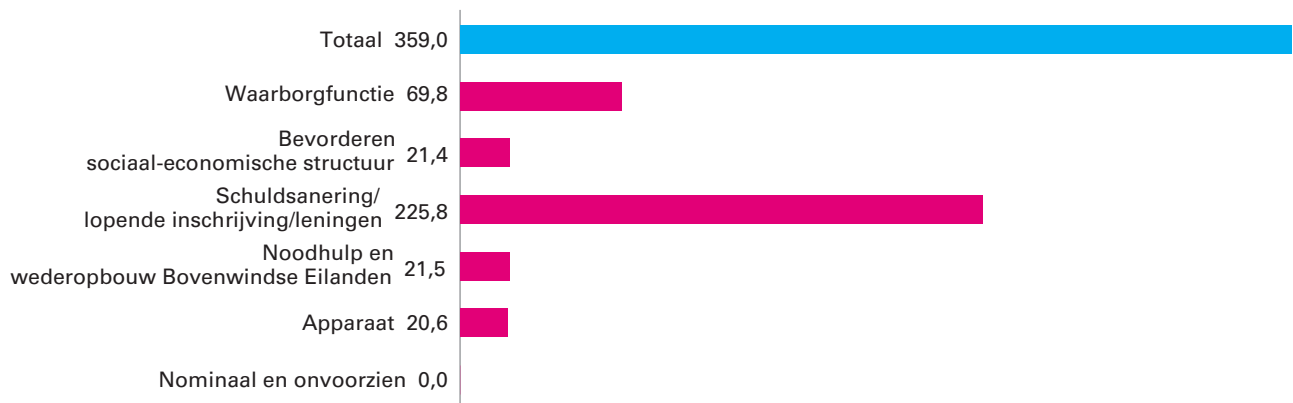
**Jaarverslag en slotwet Koninkrijksrelaties en
het BES-fonds 2017**

Nr. 1

**JAARVERSLAG VAN KONINKRIJKSRELATIES (IV) EN HET
BES-FONDS (H) 2017**

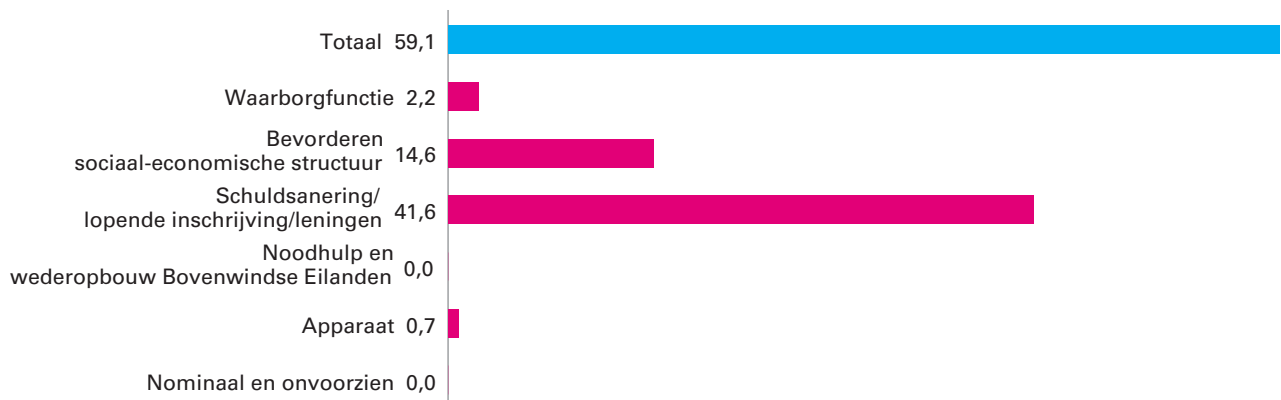
Aangeboden 16 mei 2018

Gerealiseerde uitgaven verdeeld over de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.)*

* Door het afronden van de bedragen in miljoenen per artikel, kan er een afrondingsverschil in het totaal op hoofdstukniveau ontstaan.

Gerealiseerde ontvangsten verdeeld over de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.)*

Door het afronden van de bedragen in miljoenen per artikel, kan er een afrondingsverschil in het totaal op hoofdstukniveau ontstaan.

Inhoudsopgave

A.	ALGEMEEN	4
1.	Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening voor Koninkrijksrelaties (IV)	4
2.	Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening voor het BES-fonds (H)	7
3.	Leeswijzer	9
B.	BELEIDSVERSLAG KONINKRIJKSRELATIES	14
4.	Beleidsprioriteiten	14
5.	Beleidsartikelen	20
	Artikel 1. Waarborgfunctie	20
	Artikel 4. Bevorderen sociaal-economische structuur	24
	Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	30
	Artikel 8. Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden	32
6.	Niet-beleidsartikelen	35
	Artikel 6. Apparaat	35
	Artikel 7. Nominaal en onvoorzien	36
7.	Bedrijfsvoeringsparagraaf	38
C.	BELEIDSVERSLAG BES-FONDS	39
8.	Beleidsprioriteiten	39
9.	Beleidsartikel	40
	Artikel 1. BES-fonds	40
10.	Bedrijfsvoeringsparagraaf	42
D.	JAARREKENING KONINKRIJKSRELATIES	43
11.	De verantwoordingsstaat	43
12.	De saldibalans	44
E.	JAARREKENING BES-FONDS	54
13.	De verantwoordingsstaat	54
14.	De saldibalans	55
F.	BIJLAGEN	58
15.	Afgerond evaluatie en overig onderzoek (Koninkrijksrelaties)	58
16.	Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland (BES-fonds)	61

A. ALGEMEEN

1. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING KONINKRIJSRELATIES

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik het jaarverslag met betrekking tot de begroting van Koninkrijksrelaties (IV) over het jaar 2017 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37, tweede en derde lid, en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties decharge te verlenen over het in het jaar 2017 gevoerde financiële beheer. Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer op basis van artikel 7.12, van de Comptabiliteitswet 2016, over:

- a. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in artikel 3.8 van de Comptabiliteitswet 2016;
- b. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in artikel 3.9 van de Comptabiliteitswet 2016;
- c. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk, bedoeld in artikel 2.35 van de Comptabiliteitswet 2016;
- d. het gevoerde begrotingsbeheer, het financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering, bedoeld in de artikelen 3.2 tot en met 3.4 van de Comptabiliteitswet 2016 en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
- e. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2017;
- b. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2017 opgenomen rijksrekening van uitgaven en geraamde ontvangsten over 2017, alsmede over de rijksaldibalans over 2017 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
mede namens de Minister van Defensie,

K.H. Ollongren

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING BES-FONDS

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik het jaarverslag met betrekking tot de begroting van het BES-fonds (H) over het jaar 2017 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37, tweede en derde lid, en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties decharge te verlenen over het in het jaar 2017 gevoerde financiële beheer. Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer op basis van artikel 7.12, van de Comptabiliteitswet 2016, over:

- a. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in artikel 3.8 van de Comptabiliteitswet 2016;
- b. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in artikel 3.9 van de Comptabiliteitswet 2016;
- c. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk, bedoeld in artikel 2.35 van de Comptabiliteitswet 2016;
- d. het gevoerde begrotingsbeheer, het financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering, bedoeld in de artikelen 3.2 tot en met 3.4 van de Comptabiliteitswet 2016 en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
- e. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2017;
- b. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2017 opgenomen rijksrekening van uitgaven en geraamde ontvangsten over 2017, alsmede over de rijkssaldibalans over 2017 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

K.H. Ollongren

3. LEESWIJZER

Algemeen

Koninkrijksrelaties

Dit begrotingshoofdstuk valt onder het regime voor «kleine begrotingen». De apparaatsuitgaven zijn opgenomen onder artikel 6.

Opbouw jaarverslag 2017

De begroting van Koninkrijksrelaties kent een vertrouwde opbouw waarbij het jaarverslag de opbouw van de begroting 2017 volgt.

Het jaarverslag 2017 bestaat uit vijf delen:

- A. Een algemeen deel met de dechargeverlening;
- B. Het beleidsverslag 2017 Koninkrijksrelaties over de prioriteiten en de beleidsartikelen;
- C. Het beleidsverslag 2017 BES-fonds over de prioriteiten en het beleidsartikel;
- D. De jaarrekening 2017;
- E. De bijlagen.

Het beleidsverslag 2017

Focusonderwerpen

Ten behoeve van de verantwoording 2017 heeft de Tweede Kamer twee focusonderwerpen benoemd.

In verband met het eerste focusonderwerp «toetsbare beleidsplannen», wordt in de bijlage «afgerond evaluatie- en overig onderzoek» aangegeven bij welke nieuwe beleidsplannen in 2017 op voorhand (ex ante) doelen en financiële consequenties helder waren en op voorhand inzicht bestond in doelmatigheid van het beleid. Uitsluitend die plannen waarbij dit inzicht op voorhand helder was, zijn hier opgenomen.

Het tweede focusonderwerp «Verplichtingen: pijler van het budgetrecht» wordt (indien er grote verschillen bestaan tussen uitgaven en verplichtingen) toegelicht bij het betreffende (niet-) beleidsartikel.

In de paragraaf «Beleidsartikelen» wordt meer in detail ingegaan op de verantwoording over de verschillende onderwerpen. De paragraaf kent per beleidsartikel de volgende opzet:

- A. Algemene doelstelling;
- B. Rol en verantwoordelijkheid;
- C. Beleidsconclusies;
- D. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
- E. Toelichting op de financiële instrumenten.

Toelichting op financiële instrumenten

In de toelichting op alle financiële instrumenten wordt aangegeven waarvoor de financiële overdracht in het begrotingsjaar is aangewend. Verschillen tussen de budgettaire raming en de realisatie in het verslagjaar worden toegelicht, voor zover deze niet zijn toegelicht bij de eerste en tweede supplettoire begrotingswetten. Indien van toepassing wordt in de toelichting op de financiële instrumenten verwezen naar de slotwet.

Niet alle verschillen in verplichtingen, uitgaven en ontvangsten hoeven te worden toegelicht. Voor het opnemen van een toelichting zijn onderstaande normen gehanteerd, conform de Rijksbegrotingsvoorschriften

(RBV). Waar politiek relevant, kan het voorkomen dat verschillen beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Ondergrenzen toelichtingen (bedragen x € 1 mln.)		
Omvang verplichtingen/uitgaven/ ontvangsten begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting)	Ondergrens beleids- matige mutaties	Ondergrens technische mutaties
< 50	1	2
≥ 50 en < 200	2	4
≥ 200 en < 1.000	5	10
≥ 1.000	10	20

In het kader van het focusonderwerp «Verplichtingen» zijn daarnaast opmerkelijke verschillen tussen begrote en gerealiseerde verplichtingen toegelicht.

Wijziging op niet-beleidsartikel 7 Nominaal en Onvoorzien

Conform de RBV 2017 is niet-beleidsartikel 7 Nominaal en Onvoorzien gewijzigd. De onderdelen loon- en prijsbijstelling worden onderverdeeld naar programma en apparaat. Omdat in de begroting 2017 deze wijziging nog niet van kracht was, wordt alleen voor het verschil (de laatste kolom) deze onderverdeling naar programma en apparaat gemaakt.

Het jaarverslag Koninkrijksrelaties 2017 bevat ook een bedrijfsvoeringparagraaf. Hierin wordt verslag gedaan over specifieke bedrijfsvoeringpunten voor Koninkrijksrelaties (IV). Voor het verslag over de bedrijfsvoering in algemene zin wordt verwezen naar het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

De jaarrekening 2017

In de jaarrekening treft u de verantwoordingsstaat voor de begroting van Koninkrijksrelaties en de saldibalans met toelichting aan. De slotwet wordt als een apart kamerstuk gepubliceerd.

De bijlage

In de bijlage is een overzicht opgenomen met afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

Externe inhuur

De externe inhuur van Koninkrijksrelaties wordt verantwoord in het overzicht inhuur externen in het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording

De WNT verantwoording van Koninkrijksrelaties is opgenomen in het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

Groeiparagraaf

Door middel van de 2^e suppletoire begroting (Kamerstukken II 2017–2018 [34 845 IV, nr. 1](#)) is artikel 8 Noodhulp en wederopbouw bovenwindse eilanden toegevoegd aan de begroting. Op dit artikel worden de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten die samenhangen met de noodhulp en wederopbouw van de Bovenwindse eilanden op een transparante en eenduidige wijze gepresenteerd.

Overgangsrecht Comptabiliteitswet

Op grond van het overgangsrecht in artikel 10.2 van de Comptabiliteitswet 2016 blijven voor de jaarverslagen en slotwetten over 2017 de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de daarop berustende bepalingen van toepassing zoals deze golden voor de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2016 per 1 januari 2018. Om die reden moet telkens bij de verwijzingen naar de bepalingen van de Comptabiliteitswet 2016 worden gelezen de artikelen van de Comptabiliteitswet 2001 conform de transponeringstabel bij de Comptabiliteitswet 2016, [Stb. 2017, 139](#). Het betreft met name de volgende artikelen:

Artikelen in CW 2016 en CW 2001	
Art. in CW 2016	Art. in CW 2001
3.2 – 3.4	19, eerste lid; 21, eerste en tweede lid
3.5	22, eerste lid; 26, eerste lid
3.8	58, eerste lid, onderdeel a, en derde lid; 61, derde lid
3.9	58, eerste lid, onderdeel b en c
2.37	60, tweede en derde lid; 63, eerste en vierde lid
2.35	61, tweede tot en met vierde lid
2.40	64
7.12	82, eerste lid; 83, eerste lid
7.14	82, vijfde lid; 83, tweede tot en met vierde lid

Het BES-fonds

Het jaarverslag van het BES-fonds maakt onderdeel uit van de financiële verantwoording van het Rijk, maar heeft daarin een bijzonder karakter. Het jaarverslag van het BES-fonds kent in tegenstelling tot een departementaal jaarverslag slechts één beleidsartikel: het BES-fonds. Het beleid dat wordt gevoerd ter realisatie van de algemene beleidsdoelstelling is direct verbonden met dit ene beleidsartikel. De apparaatsuitgaven/ontvangsten voor de uitvoering van het BES-fonds zijn opgenomen bij het moederdepartement.

Dit jaarverslag zal de eerdere, op 2017 betrekking hebbende, begrotingen van het BES-fonds (de oorspronkelijk vastgestelde begroting 2017 en de eerste en tweede suppletoire begrotingen 2017) als uitgangspunt nemen. Terugkijkend op de beleidsprioriteiten zal hierbij de ontwerp-begroting 2017 van het BES-fonds van belang zijn.

Het beleidsverslag 2017

Focusonderwerpen

Ten behoeve van de verantwoording 2017 heeft de Tweede Kamer twee focusonderwerpen benoemd.

In verband met het eerste focusonderwerp «toetsbare beleidsplannen», wordt in de bijlage «afgerond evaluatie- en overig onderzoek» aangegeven bij welke nieuwe beleidsplannen in 2017 op voorhand (ex ante) doelen en financiële consequenties helder waren en op voorhand inzicht bestond in doelmatigheid van het beleid. Uitsluitend die plannen waarbij dit inzicht op voorhand helder was, zijn hier opgenomen.

Het tweede focusonderwerp «verplichtingen: pijler van het budgetrecht» wordt (indien er grote verschillen bestaan tussen uitgaven en verplichtingen) toegelicht bij het betreffende (niet-) beleidsartikel.

In de paragraaf «Beleidsartikelen» wordt meer in detail ingegaan op de verantwoording over de verschillende onderwerpen. De paragraaf kent per beleidsartikel de volgende opzet:

- A. Algemene doelstelling;
- B. Rol en verantwoordelijkheid;
- C. Beleidsconclusies;
- D. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
- E. Toelichting op de financiële instrumenten.

Toelichting op financiële instrumenten

In de toelichting op alle financiële instrumenten wordt aangegeven waarvoor de financiële overdracht in het begrotingsjaar is aangewend. Verschillen tussen de budgettaire raming en de realisatie in het verslagjaar worden toegelicht, voor zover deze niet zijn toegelicht bij de eerste en tweede supplettoire begrotingswetten. Indien van toepassing wordt in de toelichting op de financiële instrumenten verwezen naar de slotwet.

Niet alle verschillen in verplichtingen, uitgaven en ontvangsten hoeven te worden toegelicht. Voor het opnemen van een toelichting zijn onderstaande normen gehanteerd, conform de Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV). Waar politiek relevant, kan het voorkomen dat verschillen beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Ondergrenzen toelichtingen (bedragen x € 1 mln.)		
Omvang verplichtingen/uitgaven/ ontvangsten begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting)	Ondergrens beleids- matige mutaties	Ondergrens technische mutaties
< 50	1	2
≥ 50 en < 200	2	4
≥ 200 en < 1.000	5	10
≥ 1.000	10	20

In het kader van het focusonderwerp «Verplichtingen» zijn daarnaast opmerkelijke verschillen tussen begrote en gerealiseerde verplichtingen toegelicht.

De jaarrekening 2017

In de jaarrekening treft u de verantwoordingsstaat voor de begroting van het BES-fonds en de saldibalans met toelichting. De slotwet wordt als een apart kamerstuk gepubliceerd.

De bijlage

Ten slotte volgt er nog een bijlage Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland.

Groeiparagraaf

Er zijn dit jaar geen nieuwe ontwikkelingen voor de groeiparagraaf te melden.

Overgangsrecht Comptabiliteitswet

Op grond van het overgangsrecht in artikel 10.2 van de Comptabiliteitswet 2016 blijven voor de jaarverslagen en slotwetten over 2017 de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de daarop berustende bepalingen van toepassing zoals deze golden voor de inwerkingtreding van de Comptabi-

liteitswet 2016 per 1 januari 2018. Om die reden moet telkens bij de verwijzingen naar de bepalingen van de Comptabiliteitswet 2016 worden gelezen de artikelen van de Comptabiliteitswet 2001 conform de transponeringstabel bij de Comptabiliteitswet 2016, [Stb. 2017, 139](#). Het betreft met name de volgende artikelen:

Artikelen in CW 2016 en CW 2001	
Art. in CW 2016	Art. in CW 2001
3.2 – 3.4	19, eerste lid; 21, eerste en tweede lid
3.5	22, eerste lid; 26, eerste lid
3.8	58, eerste lid, onderdeel a, en derde lid; 61, derde lid
3.9	58, eerste lid, onderdeel b en c
2.37	60, tweede en derde lid; 63, eerste en vierde lid
2.35	61, tweede tot en met vierde lid
2.40	64
7.12	82, eerste lid; 83, eerste lid
7.14	82, vijfde lid; 83, tweede tot en met vierde lid

B. BELEIDSVERSLAG KONINKRIJKSRELATIES

4. BELEIDSPRIORITEITEN

Op 6 september 2017 trok de orkaan Irma met verwoestende gevolgen over de Bovenwindse Eilanden. In korte tijd raakten bewoners dakloos, raakten hotels en kantoren zwaar beschadigd en werd de infrastructuur verwoest. Vooral op Sint Maarten was de schade groot. De economie kwam tot stilstand door het wegblijven van toeristen. Ook de eilanden Saba en Sint Eustatius werden hard getroffen.

Tussen alle verwoestingen en persoonlijk leed toonde het Koninkrijk zijn kracht. Direct na de orkaan boden de regeringen van Aruba, Curaçao en Nederland ruimhartig noodhulp. Vanuit Oranjestad, Willemstad en Den Haag werd de hulpverlening daadkrachtig opgestart en mensen en middelen gestuurd om bijstand te verlenen.

Al tijdens de fase van de noodhulp is gestart met de wederopbouw van de Bovenwindse Eilanden. Deze wederopbouw zal jaren in beslag gaan nemen, waarbij de Caribische (ei)landen en Nederland intensief met elkaar samen zullen blijven werken. De Wereldbank is door Sint Maarten en Nederland gevraagd om de wederopbouw van Sint Maarten verder vorm te geven en te coördineren. Daarnaast hebben Nederland en Sint Maarten afspraken gemaakt over de randvoorwaarden voor de Nederlandse bijdrage aan de wederopbouw: het versterken van grensoezicht en het instellen van een Integriteitskamer. In een separaat traject zijn ook plannen gemaakt om de schade op Saba en Sint Eustatius te herstellen.

Algemeen

Kinderrechten

Het afgelopen jaar is net als voorgaande jaren ingezet op duurzame verbetering van de situatie van kinderen in Caribisch Nederland, door uitvoering te geven aan het actieplan Kinderrechten.

Naast de inzet van de openbare lichamen is in het kader van het actieplan door UNICEF gewerkt aan kinderrechteneducatie en participatie. Daarnaast heeft UNICEF ondersteuning geboden bij debatten over positief opvoeden waarbij nadrukkelijk de kerkelijk leiders betrokken zijn om zo meer draagvlak te creëren onder de bevolking.

Ook in de landen van het Koninkrijk zijn kinderrechten een belangrijk aandachtspunt. Om de samenwerking in het Koninkrijk ten aanzien van kinderrechten te verbeteren en kennisuitwisseling te stimuleren, is in maart 2017 de tweede opvoedconferentie georganiseerd door de Interlandelijke Taskforce Kinderrechten. Hierbij waren alle zes de (ei)landen aanwezig.

Geschillenregeling

Het voorstel van Rijkswet voor de geschillenregeling is op 31 januari 2017 ter advisering aanhangig gemaakt bij de Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk (hierna: de Afdeling).

De Afdeling heeft op 23 augustus 2017 een advies uitgebracht. De volgende stap is het opstellen van een nader rapport.

Wisselkoers

De huidige euro/dollarkoers leidt tot druk op de uitgaven die worden gedaan in dollars of Antilliaanse guldens. In 2017 is het ontstane tekort opgevangen vanuit de wisselkoersreserve op de begroting van Koninkrijksrelaties.

Landen (Aruba, Sint Maarten, Curaçao)

Regionale samenwerking

In 2017 is nader verkend hoe de samenwerking in en rond het Koninkrijk verder vorm kan krijgen. Het gaat daarbij niet alleen om onderlinge samenwerking binnen het Koninkrijk, maar ook om het actief zoeken van samenwerking in de Caribische regio. Zo leveren de Europese Unie en regionale en internationale organisaties, een bijdrage aan de capaciteitsversterking van de instituties in de Caribische delen van het Koninkrijk, waardoor een hoger niveau van emancipatie en groei kan worden doorgemaakt.

Financieel toezicht

Alle landen van het Koninkrijk zijn verantwoordelijk voor duurzaam houdbare overheidsfinanciën. Het is daarmee van belang dat alle landen naar financiële soliditeit en de daarmee samenhangende kredietwaardigheid streven.

De financiële situatie van Sint Maarten blijft zorgelijk. In de eerste helft van 2017 stond de in 2015 in werking getreden aanwijzing centraal. Sint Maarten heeft in voldoende mate voldaan aan de eerste drie punten uit deze aanwijzing, zoals in het voorjaar geconcludeerd is door het College financieel toezicht (Cft). Daardoor kwam Sint Maarten weer in aanmerking voor het lenen via de lopende inschrijving van Nederland. In augustus heeft het Cft een positief advies gegeven over de lopende inschrijving ten behoeve van diverse projecten, waaronder de gevangenis en de belastingdienst. Na tijdige ontvangst van de ontwerpbegroting 2018 Sint Maarten, heeft het Cft om een verdere onderbouwing van diverse posten gevraagd. De financiële en economische situatie van Sint Maarten is door orkaan Irma ingrijpend veranderd. De gevolgen hiervan worden door middel van een begrotingswijziging voor 2017 verwerkt.

De financiële situatie van Aruba is in 2017 verder verslechterd ten opzichte van 2016. Het behalen van de in de Landsverordening tijdelijk financieel toezicht (LAft) opgenomen tekortnorm staat onder druk. Het College financieel toezicht van Aruba (CAft) heeft, mede door de kabinetswisseling, in 2017 geen ontwerpbegroting over het jaar 2018 ontvangen en heeft derhalve ook nog geen advies kunnen geven over deze ontwerpbegroting.

Tot slot heeft het Cft in het afgelopen jaar haar zorgen geuit over de verslechterende situatie op Curaçao. Risico's met betrekking tot de verstrekte lening aan Insel Air, de uitputting van het schommelfonds en de stagnerende economie hebben druk gelegd op de begrotingsuitvoering.

In november heeft Curaçao een lening via de lopende inschrijving gekregen na positief advies van het Cft. Deze lening was ten behoeve van kapitaaluitgaven aan infrastructuur, verkaveling en bouwrijp maken van gronden en terreinen, onderhoud van schoolgebouwen en een nieuw ICT-systeem voor de belastingdienst.

Rechtshandhaving

De rechtshandhaving in de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk is in 2017 verder versterkt. De aanpak van ondermijning wordt met extra inzet van het Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie voorgezet tot en met 2021. Dit biedt mogelijkheden om door te pakken op de eerste resultaten, die de afgelopen twee jaar zijn geboekt door het Team Bestrijding Ondermijning. Deze resultaten zijn ook onderstreept in de beleidsdoorlichting van artikel 1 «de waarborgfunctie» van Hoofdstuk IV Koninkrijksrelaties, die in november 2017 aan de Kamer is aangeboden.

Daarnaast is de rechtshandhaving in Aruba versterkt door de oprichting van het integraal afpakteam in Aruba, waarbij in de opstartfase ondersteuning vanuit Nederland is verleend. Het afpakteam confisqueert crimineel verkregen vermogen. De aanpak draait volledig op Arubaanse inzet en het afpakteam functioneert na één jaar met groot draagvlak bij de betrokken lokale diensten en de Arubaanse samenleving. In de wijken wordt zichtbaar gemaakt dat misdaad niet loont. Het woord «afpakteam» is inmiddels onderdeel geworden van het Papiaments.

De Voortgangsc commissie Curaçao heeft in november 2016 aan de Tweede Kamer gemeld dat de uitvoering van de plannen van aanpak op Curaçao als voldoende afgerond kunnen worden beschouwd. Bij Ministerieel Overleg van 29 juni 2017 is het besluit genomen dat de taken van de voortgangsc commissie per 1 juni 2017 zijn voltooid en de commissie derhalve geen werkzaamheden meer verricht. Desondanks blijft de Algemene Maatregel van Rijksbestuur (AMvRB) van kracht, omdat deze eveneens van toepassing is op de plannen van aanpak voor Sint Maarten, die nog niet zijn afgerond.

De afspraken tussen Nederland en Sint Maarten naar aanleiding van de wederopbouw hebben ertoe geleid dat het grenstoezicht in Sint Maarten en (onderdelen van) de rechtshandhaving onderdeel zullen zijn van de wederopbouwinspanningen. Naast de fysieke wederopbouw is voor de bewoners van Sint Maarten, maar ook voor het herstel van de toeristische sector, van groot belang dat het eiland veilig is. Daarnaast is de instelling van de Integriteitskamer een voorwaarde voor de wederopbouw. De landsverordening die deze Integriteitskamer regelt op basis van het protocol gesloten op 24 mei 2015 tussen Sint Maarten en Nederland, is op 18 december jl. gepubliceerd door Sint Maarten en is een belangrijk instrument voor de gezamenlijke aanpak van (vermeende) integriteits-schendingen en de versterking van rechtshandhaving in Sint Maarten.

Caribisch Nederland (Bonaire, St. Eustatius, Saba)

Follow up kabinetsreactie Spies

De kabinetsreactie op het rapport over de uitwerking van de nieuwe staatkundige structuur van Caribisch Nederland, «Vijf jaar verbonden: Bonaire, Sint Eustatius en Saba en Europees Nederland», is op 12 mei 2016 gepubliceerd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, [34 300 IV, nr. 59](#)). Een belangrijk uitgangspunt van de kabinetsreactie was dat Nederland meer dan tot dan toe ruimte zou bieden voor differentiatie. Dit uitgangspunt is in de praktijk gebracht langs de lijnen van de samenwerking(perspectieven) die in de kabinetsreactie aan de orde kwamen, te weten sociaaleconomische ontwikkeling, het verbeteren van de collectieve voorzieningen en versterking van het lokaal bestuur. Zo heeft Saba in 2017 meer vrijheid gekregen in de besteding van financiële middelen, vanwege

de deugdelijke financiële huishouding. Dit is onder meer bewerkstelligd door middelen uit de doeluitkering integrale middelen over te hevelen naar de vrij besteedbare middelen. Tevens heeft Saba op verzoek van het openbaar lichaam een bijdrage ontvangen gericht op bestuurlijke ontwikkeling. Daarnaast is vanuit de begroting van Koninkrijksrelaties gericht geïnvesteerd in verschillende sociaaleconomische initiatieven per eiland.

Sociaaleconomische ontwikkeling

In 2017 zijn op basis van het (verlengde) tijdelijk «Besluit bijzondere uitkeringen integrale BES middelen» projecten van de openbare lichamen ondersteund met de doelstelling om de leefbaarheid, re-integratie naar duurzaam betaald werk en het bevorderen van de maatschappelijke participatie te verbeteren voor de inwoners van Caribisch Nederland.

Financieel toezicht

Na afkeuring van de begroting 2017 van Sint Eustatius heeft het openbaar lichaam in augustus alsnog de gewijzigde vastgestelde begroting 2017 ingediend. Gezien de zorgelijke financiële situatie werd Voorafgaand Toezicht ingesteld voor de resterende maanden van het jaar. In december werd de begroting voor 2018 goedgekeurd en is besloten voor 2018 het Voorafgaand Toezicht voort te zetten.

Commissie van Wijzen

In 2017 heeft een Commissie van Wijzen onderzoek gedaan naar het functioneren van het openbaar lichaam Sint Eustatius. De uitkomsten van dit onderzoek zijn op 5 februari 2018 gelijktijdig met een kabinetsreactie naar de Kamer gezonden.

Beleidsdoorlichtingen Koninkrijksrelaties

Realisatie beleidsdoorlichtingen									
Artikel	Naam artikel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Geheel artikel?
Art. 1	Waarborg functie	X					X		ja
Art. 4	Bevorderen sociaal-economische structuur								
4.1	Aruba, Curacao en Sint Maarten						X		Nee
4.2	Caribisch Nederland					X ¹			Nee
Art. 5	Schuldsanerings/lopende inschrijving/leningen						X		Ja

¹ De evaluatiecommissie Caribisch Nederland onder voorzitterschap van mevrouw Spies heeft in 2015 haar rapport uitgebracht en de kabinetsreactie is in mei 2016 aan de Tweede Kamer gestuurd. Caribisch Nederland loopt daarom niet meer mee in de beleidsdoorlichting van art. 4.1 en art. 5.

Voor het meest recente overzicht van de programmering van beleidsdoorlichtingen, klik op deze link: http://www.rijksbegroting.nl/2018/voorbereiding/begroting,kst236732_4.html

Toelichting

Art. 1 Waarborgfunctie

De beleidsdoorlichting over artikel 1, «Waarborgfunctie» is op 17 november 2017 aan de Kamer aangeboden (Kamerstukstukken II 2017–2018 [33 189 nr. 10](#)).

Art. 4.1 Aruba, Curaçao en Sint Maarten en art 5 Schuldsanerings/lopende inschrijving/leningen

De beleidsdoorlichting over het voormalig artikel 2. Bevorderen autonomie koninkrijkspartners, is op 30 juni 2017 aan de Kamer aangeboden. (Kamerstukken II 2016–2017 [33 189 nr. 6](#)).

Voor de realisatie (hyperlinks) van beleidsdoorlichtingen en andere onderzoeken, zie de bijlage «Evaluatie en overig onderzoek».

Overzicht van risicoregelingen Koninkrijksrelaties

Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)							
Artikel	Omschrijving	Uitstaande garanties 2016	Verleend 2017	Vervallen 2017	Uitstaande garanties 2017	Garantieplafond	Totaal plafond
Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	Leningen aan land Aruba	1.852	0	1.002	850	0	850
Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	Voorschotten 9e Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) vanaf juli 2016	4.226	0	2.350	1.876	0	20.200
Totaal		6.078	0	3.352	2.726	0	21.050

Er zijn in 2017 geen uitgaven gedaan op garanties. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de toelichting bij de saldibalans, 13. Garantie-verplichtingen.

Overzicht verstrekte risicoregelingen Koninkrijksrelaties
(bedragen x € 1.000)

Overzicht verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)					
Artikel	Omschrijving	Uitstaande lening	Looptijd lening	Totaalstand risicovoorziening 2016	Totaalstand mutatie volume risicovoorziening 2017 en 2016
Artikel 4 Bevorderen sociaal-economische structuur	Begrotingssteun Aruba	1.816	25 jaar		
Artikel 4 Bevorderen sociaal-economische structuur	Lening Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA)	1.341	30 jaar		
Artikel 4 Bevorderen sociaal-economische structuur	Maatregel Tussenbalans	5.659	30 jaar		
Artikel 4 Bevorderen sociaal-economische structuur	Water- en Energiebedrijf Aruba	5.988	30 jaar		
Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving /leningen	Leningen lopende inschrijving Curaçao	986.465	30 jaar		
Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving /leningen	Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	217.441	30 jaar		

Voor verdere informatie wordt verwezen naar de toelichting bij de saldibalans, 10. Extra-comptabele vorderingen, onderdeel b.

5. BELEIDSARTIKELN

Artikel 1. Waarborgfunctie

A Algemene doelstelling

Het waarborgen van de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B Rol en verantwoordelijkheid

Elk land in het Koninkrijk heeft de zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. Het waarborgen hiervan is een aangelegenheid van het Koninkrijk. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is op grond van de verantwoordelijkheid voor het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, aanspreekbaar op de waarborgtaak van het Koninkrijk. Vanuit deze verantwoordelijkheid worden de ontwikkelingen met betrekking tot het functioneren van het openbaar bestuur en de verwezenlijking van de mensenrechten en de rechtszekerheid in de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten gevolgd. Het feit dat het Koninkrijk de bevoegdheid heeft in het kader van de waarborgfunctie op te treden, sterkt de instituties van de landen in hun taak om de beginselen van de democratische rechtsstaat te realiseren. De Rijksministerraad kan maatregelen nemen, als er sprake is van ernstige inbreuk op fundamentele rechten en vrijheden in een land of in een situatie waarin rechtszekerheid of deugdelijk bestuur niet langer gewaarborgd zijn en de interne controlemechanismen feitelijk disfunctioneren. Van geval tot geval zal dan moeten worden gezien of ingrijpen in de zin van artikel 43, 50 of 51 van het Statuut, noodzakelijk is en welke maatregel dan het meest passend is.

C Beleidsconclusies

In 2017 is besloten tot het continueren van de financiering van de extra inzet van het Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie ten behoeve van de aanpak van bestrijding van ondermijning. Dit biedt mogelijkheden om door te pakken op de eerste resultaten, die de afgelopen twee jaar zijn geboekt. Daarnaast werd met het Regeerakkoord «Vertrouwen in de Toekomst» besloten tot het overhevelen van het Nederlandse deel van het budget voor de Kustwacht Caribisch gebied van BZK naar het Ministerie van Defensie.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Waarborgfunctie

						Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
		2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
Art.nr.	Verplichtingen:	75.317	118.121	26.754	67.650	75.487	70.858	4.629
	Uitgaven:	63.859	61.867	65.475	77.735	69.841	70.858	- 1.017
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	63.859	61.867	65.475	77.735	69.841	70.858	- 1.017
	Bijdragen aan ZBO's / RWT's	0	0	0	0	14.355	21.868	- 7.513
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	0	0	0	0	14.355	21.868	- 7.513
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	26	0	0	0
	Overige bijstand aan de landen	0	0	0	26	0	0	0
	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	63.859	61.867	65.475	77.709	55.486	48.990	6.496
	Duradero	0	0	939	712	0	0	0
	Grensbewaking (Defensie)	0	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	0
	Kustwacht (Defensie)	0	35.380	38.504	37.838	46.106	39.558	6.548
	Kustwacht en grensbewaking	43.650	0	0	0	0	0	0
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	17.277	17.226	15.595	28.528	0	0	0
	Rechterlijke macht (V&J)	2.932	3.161	4.337	4.531	3.280	3.332	- 52
	Ontvangsten:	5.295	6.186	5.192	5.981	2.174	4.857	- 2.683

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Bijdrage aan ZBO's / RWT's

Recherchecapaciteit (Nationale Politie)

Zoals vastgelegd in de Rijkswet politie en het Protocol Recherche Samenwerkingsteam heeft het Recherche Samenwerkingsteam (RST) als taak de bestrijding van zware, georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit. Daarnaast verricht het RST de afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken op dit gebied. Het RST heeft vestigingen op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, waar men werkt onder gezag van de lokale Openbaar Ministeries.

Het budget is niet volledig uitgeput doordat een aantal facturen niet tot betaling zijn gekomen in 2017, en omdat het Team Bestrijding Ondermijning in de opbouwfase minder heeft besteed.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Grensbewaking (Defensie)

Een flexibele pool van 43 fte van de Koninklijke Marechaussee (KMar) heeft een bijdrage geleverd aan de bestrijding van de geweldscriminaliteit, het grens- en vreemdelingentoezicht, de bestrijding van mensen-smokkel en -handel en de bestrijding van drugssmokkel via de luchthavens. De medewerkers van de KMar functioneren onder aansturing van de lokale diensthoofden en vallen onder het lokale gezag (Ministers van Justitie). Op 13 december 2017 hebben Sint Maarten en Nederland de onderlinge regeling Versterkt Grenstoezicht getekend. Bij de uitwerking van deze onderlinge regeling speelt de KMar een cruciale rol.

Kustwacht (Defensie)

De Kustwacht heeft ook in 2017 een cruciale rol gespeeld in de bestrijding van smokkel en illegale migratie in de territoriale wateren van de Caribische (ei)landen. Zo heeft de Kustwacht in totaal 11 drugstransporten onderschept, waarbij ruim 1.502 kg verdovende middelen is aangetroffen. Ook zijn in 2017 in totaal 326 illegalen aangehouden en overgedragen aan de immigratiediensten van het betrokken land (Aruba, Curaçao, Sint Maarten of Nederland). Bij Search & Rescue missies zijn in totaal 61 personen gered. De Kustwacht besteedt tijdens haar patrouilles ook nadrukkelijk aandacht aan vervuiling van zee, kust en stranden. In 2017 heeft de Kustwacht 37 overtreders van de visserijvoorschriften geverbali-seerd.

In 2017 heeft de Kustwacht bovendien een belangrijke rol gespeeld in het verlenen van noodhulp na de orkaan Irma in Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius, met zowel vliegende als varende eenheden.

Bij 2^e suppletoire begroting is met oog op de veiligheidssituatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk € 4 mln. toegevoegd aan het budget. Daarnaast is het budget vanuit de wisselkoersreserve gecompenseerd voor negatieve wisselkoerseffecten.

Rechterlijke Macht (J&V)

Nederland stelt op verzoek van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Ministers van Justitie van de Caribische delen van het Koninkrijk rechters en officieren van justitie ter beschikking aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten om op die manier te komen tot een volledige bezetting van het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie (OM). De Raad voor de rechtspraak en het OM in Nederland stellen de betreffende rechterlijke ambtenaren ter beschikking. Vanuit het Ministerie van BZK is het «Voorzieningenstelsel Buitenlandtoelagen Rechterlijke Ambtenaren (VBRA)» bekostigd.

Ontvangsten

De ontvangsten hebben voornamelijk betrekking op de bijdragen van de landen in de uitvoering van de Kustwachttaken. De Kustwacht wordt door middel van drie geldstromen gefinancierd. De Luchtverkenning inclusief integrale exploitatie van het Steunpunt Hato wordt volledig gefinancierd uit de begroting Koninkrijksrelaties. De inzet van Defensiemiddelen (vaardagen van het stationsschip en vliegers van de boordhelikopter) wordt gefinancierd door het Ministerie van Defensie. De personele en materiële exploitatie-uitgaven en de investeringsuitgaven worden door alle deelnemende landen gezamenlijk gefinancierd op basis van een door de Rijksministerraad vastgestelde verdeelsleutel (Nederland 69%: Aruba: 11%, Curaçao: 16%, en Sint Maarten: 4%). De Minister van BZK verzorgt de initiële bijdrage (zie hierboven onder Bijdragen aan andere begrotings-

hoofdstukken). Vervolgens betalen de landen hun deel achteraf aan Nederland op basis van de werkelijke realisatie en geactualiseerde wisselkoers. De bijdragen van Curaçao en Sint Maarten zijn in 2017 niet ontvangen. Sint Maarten beroept zich op de nasleep van orkaan Irma, voor Curaçao is het betalingsverzoek door administratieve redenen blijven liggen. Beide landen worden gerappelleerd om hun bijdrage in 2018 alsnog te voldoen.

Artikel 4. Bevorderen sociaal-economische structuur

A Algemene doelstelling

Het op verzoek ondersteunen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten bij het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Het versterken van de bestuurlijke en financiële samenhang en centrale coördinatie vanuit Den Haag voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het stellen van randvoorwaarden die de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inzet van middelen van de Rijksbegroting garanderen. Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de beleidsvorming en -uitvoering in de landen. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kan op basis van (individuele) verzoeken beleidsmatige assistentie bieden om de landen te ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van kennis en expertise.

De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken elk deel uit van het staatsbestel van Nederland. In het Statuut is bepaald dat voor deze eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de rijkscoördinatie van beleid met betrekking tot Caribisch Nederland. Dit krijgt vorm door het opstellen en monitoren van het meerjarenprogramma, het beheer van het BES-fonds, afstemming van rijksbeleid door middel van de zogenoemde Caribisch Nederland tafel, het beheer van de Rijksdienst Caribisch Nederland en het inzetten van de Rijksvertegenwoordiger in de nieuwe rol.

C Beleidsconclusies

De openbaar lichamen Saba en Sint Eustatius hebben na orkaan Irma een eenmalige bijzondere uitkering van elk € 2 mln. toegekend gekregen om herstel van de eilanden te bespoedigen.

Het overige op dit artikel uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten waren het afgelopen jaar conform de verwachtingen. De effecten van de wisselkoers tussen euro en dollar worden bij slotwet opgevangen vanuit de in 2017 ingestelde wisselkoersreserve op artikel 7 Nominaal en onvoorzien van deze begroting.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 4 Bevorderen sociaal-economische structuur

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
		2013	2014	2015	2016	2017	2017
Art.nr.	Verplichtingen:	0	0	0	16.600	21.694	14.676
	Uitgaven:	0	0	0	17.994	21.359	14.676
							6.683
4.1	Curaçao, Sint Maarten en Aruba	0	0	0	5.281	7.566	6.777
	Opdrachten	0	0	0	1.039	748	1.668
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	1.039	748	1.668
	Inkomensoverdrachten	0	0	0	2.340	2.239	5.009
	Toeslagen op pensioenen NA	0	0	0	2.340	2.239	5.009
	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	0	0	1.402	163	100
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	95	163	100
	Samenwerkingsprogramma's	0	0	0	1.307	0	0
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	500	4.416	0
	Afpakteam Aruba	0	0	0	500	0	0
	Bijdrage landen	0	0	0	0	4.416	0
4.2	Caribisch Nederland	0	0	0	12.713	13.793	7.899
	Subsidies	0	0	0	592	707	60
	Subsidies Caribisch Nederland	0	0	0	142	467	60
	Kinderrechten	0	0	0	450	240	0
	Opdrachten	0	0	0	910	1.014	4.741
	Kinderrechten	0	0	0	16	89	1.000
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	894	925	2.236
	Opdrachten Caribisch Nederland	0	0	0	0	0	1.505
	Inkomensoverdrachten	0	0	0	3.303	1.385	1.100
	Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers	0	0	0	1.830	1.385	1.100
	PCN	0	0	0	1.473	0	0
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	7.908	10.045	1.998
	Bijzondere uitkering sociaal-economische initiatieven	0	0	0	5.737	8.866	1.498
	Kinderrechten	0	0	0	543	593	0

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	1.628	586	500	86
Bijdragen aan agent-schappen	0	0	0	0	392	0	392
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	0	392	0	392
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	250	0	250
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	0	250	0	250
Ontvangsten:	0	0	0	8.422	14.575	3.213	11.362

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

4.1 Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Opdrachten

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Vanuit dit budget zijn onder meer de rentesubsidies voor de Arubaleningen, haalbaarheidsonderzoeken rondom economische projecten, en het Caribbean Sustainable Development Forum gefinancierd.

Bij 1^e en 2^e suppletoire begroting is een deel van de middelen gerealloceerd binnen dit artikel en leidt tot realisatie die lager is dan de vastgestelde begroting.

Inkomensoverdrachten

Toeslagen op pensioenen NA

Conform de regeling vaste verrekenkoers pensioeninkomen voormalig Nederlands-Antiliaanse (NA) en Arubaanse pensioengerechtigden zijn nadelige koersverschillen gecompenseerd. Het verschil tussen realisatie en budget is toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten heeft Nederland vele verschillende kleine projecten ondersteund die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Gezien de geringe omvang van deze projecten vindt geen effectmeting plaats.

Bijdragen aan medeoverheden

Bijdrage landen

De middelen die overblijven van het ontwikkelingsfonds Fondo Desaroyo Aruba (FDA) zijn aan Aruba uitgekeerd voor het herstel van onder meer wegen en overige infrastructuur, veroorzaakt door het noodweer op Aruba

in november 2016, en voor projecten op het terrein van goed bestuur, duurzame ontwikkeling, rechtshandhaving, onderwijs en bescherming van natuur. Hiervoor zijn bij 2^e suppletoire begroting (Kamerstukken II 2017–2018 [34 845 IV, nr. 2](#)) zowel de uitgaven als de ontvangsten verhoogd.

4.2 Caribisch Nederland

Subsidies

Subsidies Caribisch Nederland

De non-profit organisatie «Project uitzending managers (PUM)» heeft in 2017 een subsidie ontvangen. PUM is een non-profit organisatie die bedrijven uit ontwikkelingslanden en opkomende markten adviseert die geen commerciële consultancy kunnen betalen. Het programma voor Caribisch Nederland is op 1 september 2014 van start gegaan en eindigde op 31 december 2017. In 2018 ontvangt het Ministerie van BZK de verantwoording, waarna de resultaten worden geëvalueerd.

Kinderrechten

In oktober 2017 vond de tweede editie van het Koninkrijkstoernooi plaats, gefinancierd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Justitie en Veiligheid en gastland Curaçao. Tijdens het Koninkrijkstoernooi spelen jongeren uit de verschillende delen van het Koninkrijk honkbal, voetbal en basketbal met en tegen elkaar. Het Koninkrijkstoernooi heeft ertoe geleid dat de verbinding tussen de jongeren in het Koninkrijk verder versterkt is. In 2017 is UNICEF gestart met de voorbereidingen van het kinderrechtenfilmfestival.

Opdrachten

Kinderrechten

In maart 2017 heeft de Interlandelijke Taskforce kinderrechten een tweede opvoedconferentie georganiseerd. Alle zes de (ei)landen waren hierbij aanwezig.

De resterende middelen zijn als subsidie of als bijdrage aan de openbare lichamen verstrekt.

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

BZK organiseert op Bonaire het Talent Ontwikkel Programma (TOP). Het betreft een bottom-up programma, gericht op de lokale professionals, waar ambtelijk vakmanschap en persoonlijke ontwikkeling centraal staan. In 2017 is het programma uitgebreid met het onderdeel TOP Traineeships. Door middel van deze traineeships wordt de capaciteit van organisaties op Bonaire gericht versterkt met trainees met Caribische roots. Met deze initiatieven ontstaat een netwerk van jonge ambtelijke professionals. Dit moet leiden tot een nieuwe generatie ambtenaren en bestuurders die de toekomst van Bonaire verder vormgeven.

Bij 1^e en 2^e suppletoire begroting is een deel van de middelen gerealloceerd binnen dit artikelen leidt tot een realisatie die lager uitvalt dan de vastgestelde begroting.

Inkomensoverdrachten

Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers

Uit deze middelen worden de rechtspositionele regelingen van (voormalige) politieke ambtsdragers gefinancierd.

Bijdragen aan medeoverheden

Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven

Om de sociaaleconomische ontwikkeling te bevorderen worden middelen voor Caribisch Nederland beschikbaar gesteld via een bijzondere uitkering. Dit betreft een financiële samenwerking tussen de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het betreft uitkeringen conform artikel 88 lid 8, van de Wet financiën BES. In 2017 zijn onder andere projecten op het terrein van werkgelegenheid, huiselijk geweld en kinderopvang toegekend. Een deel van de middelen is met 1^e en 2^e suppletoire begroting toegevoegd aan de begroting van Koninkrijksrelaties. Daarnaast hebben de openbare lichamen Saba en Sint Eustatius ieder € 2 mln. ontvangen voor de wederopbouw na de orkaan Irma. Dit wordt gebruikt om de eerste schade op de eilanden te herstellen. Hiervoor zijn bij 2^e suppletoire middelen binnen de begroting herschikt.

Kinderrechten

Saba is aan de slag gegaan en gaat de komende tijd verder investeren in extra zorg en ondersteuning van de jeugd, versterking van de dagopvang, investeren in speeltuinen, activiteiten voor jongeren van 12–21 jaar en goede lunches op de scholen.

Op Sint-Eustatius is in april 2017 de coördinator kinderrechten en aanpak huiselijk geweld van start gegaan. Eind 2017 heeft Sint-Eustatius een bedrag beschikbaar gesteld gekregen voor de renovatie en inrichting van het jongerenhuis op het sportcomplex, participatie van kinderen aan sociale en culturele activiteiten en de aanschaf van speeltoestellen. De projecten hebben een looptijd tot eind 2019.

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Voor Caribisch Nederland is bekeken op welke wijze de lokale kennis verder versterkt kan worden. De inzet bestond uit inhuur van expertise, het aanbieden van opleidingsprogramma's en uitwisselingsprojecten («twinning»).

Saba heeft een bijdrage ontvangen om de ambtelijke organisatie verder te versterken en de dienstverlening te verbeteren. Saba wordt hiertoe in de gelegenheid gesteld om meer zaken zelfstandig op te pakken.

Bijdrage aan agentschappen

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Via het Rijksvastgoedbedrijf zijn enkele monumentale gebouwen op Sint Eustatius van noodzakelijk onderhoud voorzien.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

De ombudsman heeft in 2017 een incidentele bijdrage ontvangen voor de versterking van de ombudsfunctie op de eilanden.

Ontvangsten

De middelen die overblijven van het ontwikkelingsfonds Fondo Desaroyo Aruba (FDA) ad € 4,416 mln. zijn ontvangen en vervolgens uitgekeerd aan Aruba.

Met de liquidatie van de Nederlandse Participatie Maatschappij voor de Nederlandse Antillen (NPMNA) kon de financiering door de Staat

terugvloeien naar de Rijksbegroting.

Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

A Algemene doelstelling

Houdbare overheidsfinanciën door uitvoering van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). De staatsschuld van de landen van het Koninkrijk wordt beheerst. Afspraken omtrent schuldsanering naar aanleiding van de nieuwe staatkundige structuur worden uitgevoerd. Nieuwe schulden zijn mogelijk indien aan de voorwaarden van de Rft wordt voldaan. De Staat der Nederlanden heeft een verplicht lopende inschrijving indien naar het oordeel van het College financieel toezicht (Cft) aan de eisen van de Rft is voldaan.

B Rol en verantwoordelijkheid

Het financieel toezicht wordt uitgeoefend door de Rijksministerraad. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het ordelijk en tijdig verlenen van de opdracht tot inschrijving op leningen van Curaçao en Sint Maarten aan het Agentschap van het Ministerie van Financiën, wanneer is voldaan aan de voorwaarden uit de Rijkswet financieel toezicht. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het monitoren van tijdige rentebetalingen en aflossingen op verleende leningen door de betreffende landen, en eventuele escalatie daarop.

C Beleidsconclusies

In augustus is via de lopende inschrijving een nieuwe lening verstrekt aan Sint Maarten, en in november aan Curaçao ter financiering van verschillende projecten.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

						Realisatie	Vastgestelde begroting	Vershil
		2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
Art.nr.	Verplichtingen:	0	0	0	29.702	38.773	0	38.773
	Uitgaven:	0	0	0	179.631	225.754	186.981	38.773
5.1	Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten	0	0	0	149.929	186.981	186.981	0
	Leningen	0	0	0	149.929	186.981	186.981	0
	Schuldsanering	0	0	0	149.929	186.981	186.981	0
5.2	Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba	0	0	0	29.702	38.773	0	38.773
	Leningen	0	0	0	29.702	38.773	0	38.773
	Lopende inschrijving Curaçao en St Maarten	0	0	0	29.702	38.773	0	38.773
	Ontvangsten:	0	0	0	42.245	41.563	28.405	13.158

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

5.1 Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten

Leningen

Schuldsanering

Dit betreft de sanering van de schuld omvang van het Land en de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten.

5.2 Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Leningen

Curaçao en Sint Maarten

In 2017 zijn twee nieuwe leningen verstrekt. Sint Maarten heeft eind augustus een lening ontvangen via de lopende inschrijving van omgerekend € 10,3 mln. ten behoeve van kapitaaluitgaven aan diverse projecten, waaronder de gevangenis en de belastingdienst. Na de orkaan Irma begin september heeft de Rijksministerraad ingestemd met alternatieve aanwending van deze lening.

Eind november jl. heeft Curaçao een lening uitgeschreven ter grootte van 60 miljoen Antilliaanse guldens (omgerekend € 28,4 mln.). Na positief advies van het College Financieel Toezicht Curaçao en Sint Maarten, heeft Nederland via de lopende inschrijving deze lening verstrekt. De lening heeft een looptijd van 30 jaar en zal dan in het geheel worden terugbetaald. Rente wordt iedere 6 maanden betaald, beginnend op 30 mei 2018, op basis van een rentepercentage van 1,241%. De lening zal worden ingezet ten behoeve van kapitaaluitgaven aan infrastructuur, verkaveling en bouwrijp maken van gronden en terreinen, onderhoud van schoolgebouwen en een nieuw ICT systeem voor de belastingdienst.

Ontvangsten

De reguliere rente en aflossingen op leningen aan Curaçao en Sint Maarten worden hier verantwoord. Meerontvangsten als gevolg van de gunstige wisselkoers zijn toegevoegd aan de wisselkoersreserve.

Artikel 8. Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden

A Algemene doelstelling

Het coördineren van de noodhulp voor de door de orkanen Irma en Maria getroffen eilanden en het coördineren van de wederopbouw van Saba en Sint Eustatius, en van de Nederlandse bijdrage aan de wederopbouw van Sint Maarten.

B Rol en verantwoordelijkheid

In september 2017 hebben de orkanen Irma en Maria een spoor van verwoesting getrokken door het Caribisch gebied. Binnen het Koninkrijk zijn het land Sint Maarten en de openbare lichamen Saba en Sint Eustatius getroffen.

In de noodhulpfase coördineert de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door vraag en aanbod van hulp op elkaar af te stemmen. In de wederopbouwfase coördineert de Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties de rijksbrede aanpak op de eilanden Saba en Sint Eustatius.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties draagt tot 2021 bij aan de wederopbouw van Sint Maarten. Deze bijdrage is verbonden aan een tweetal politieke voorwaarden, waarmee Sint Maarten akkoord is gegaan. Nederland zal gedurende de wederopbouw strikt toezien op de naleving van de voorwaarden.

C Beleidsconclusies

In aanloop naar de orkaan en direct daarna heeft het kabinet noodhulp geboden aan de Bovenwindse Eilanden zodat in de elementaire basisbehoeften kon worden blijven voorzien. De Kamer is hier op 8 september over geïnformeerd (Kamerstukken II 2016–2017 [34 773, nr. 1](#)). Op 10 november en op 21 december is de Kamer geïnformeerd over de aanpak van de wederopbouw voor zowel Saba en Sint Eustatius als voor Sint Maarten (Kamerstukken II 2017–2018 [34 773, nr. 5](#) en [34 773, nr. 7](#)).

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 8 Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden

		Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
		2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
Art.nr.	Verplichtingen:	0	0	0	0	28.103	0	28.103
	Uitgaven:	0	0	0	0	21.491	0	21.491
8.2	Noodhulp	0	0	0	0	21.491	0	21.491
	Opdrachten	0	0	0	0	6.861	0	6.861
	Noodhulp	0	0	0	0	6.861	0	6.861
	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	14.630	0	14.630
	Ministerie van I&W	0	0	0	0	6.350	0	6.350
	Ministerie van VWS	0	0	0	0	1.682	0	1.682
	Ministerie van JenV	0	0	0	0	5.444	0	5.444
	Ministerie van OCW	0	0	0	0	836	0	836
	Ministerie van BZ	0	0	0	0	318	0	318
	Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0	0

E Toelichting op de financiële instrumenten

Dit artikel is bij 2^e suppletoire begroting (Kamerstukken II, 2017–2018 [34 845 IV, nr. 1](#)) aan de begroting van Koninkrijksrelaties toegevoegd. Om deze reden staan geen middelen vermeld in de kolom «vastgestelde begroting».

Uitgaven

De middelen voor de wederopbouw van Sint Maarten (€ 550 mln.) en de wederopbouw van Saba en Sint Eustatius (€ 67 mln.) staan op de aanvullende post bij het Ministerie van Financiën en zijn derhalve nog niet terug te zien in bovenstaand tabel. Bij concrete plannen worden de gereserveerde middelen toegevoegd aan de begroting van Koninkrijksrelaties of andere departementale begrotingen.

8.1 Wederopbouw

Subsidies

Liquiditeitssteun Sint Maarten

In 2017 is bij 2^e suppletoire begroting € 41 mln. (Kamerstukken II 2017–2018 [34 845 IV, nr.1](#)) beschikbaar gesteld om de liquiditeitssteun van Sint Maarten te kunnen versterken. De uiteindelijke betaling zal in 2018 plaatsvinden.

8.2 Noodhulp

De uitgaven voor de directe noodhulpverlening als gevolg van orkaan Irma en Maria op Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba worden centraal verantwoord vanaf de begroting van het Ministerie van BZK. Voor

noodhulp is bij 2^e suppletoire begroting € 55 mln. beschikking gesteld. Voor sommige werkzaamheden die plaatsvonden tijdens de noodhulpfase, die liep tot 1 december, wordt de rekening pas in 2018 verwacht. Hiertoe worden de middelen die niet in 2017 tot besteding zijn gekomen bij voorjaarsnota toegevoegd aan de begroting voor 2018.

In 2017 zijn reeds de verplichtingen voor Early Recovery aangegaan (Kamerstukken II 2017–2018 [34 775 IV, nr. 33](#)). De realisatie hiervan is echter in 2018.

Opdrachten

Noodhulp op Sint Maarten

Zowel het Ministerie van BZK als de lokale vertegenwoordiging hebben kosten gemaakt voor de inkoop van bouwmaterialen en goederen, voedsel en drinkwater en voor de inhuur van vervoersmiddelen en kosten voor vervoer tussen Nederland, Curaçao en Sint Maarten.

De uitgaven die via de lokale vertegenwoordiging zijn gemaakt, worden ook verantwoord via dit instrument.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Ministerie van I&W

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft schoon drinkwater geleverd, hulp geboden bij afvalverwerking en noodingrepen uitgevoerd bij zee- en deltawerken.

Ministerie van Defensie

Het Ministerie van Defensie heeft een groot aantal mensen en middelen ter beschikking gesteld, waaronder de genietroepen en het schip de Karel Doorman. De verrekening met Defensie volgt in 2018.

Ministerie van VWS

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft medische hulp en medicijnen geleverd en de repatriëring van patiënten verzorgd.

Ministerie van JenV

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) heeft de lokale politie-korpsen, brandweer en gevangenispersoneel ondersteund.

Ministerie van OCW

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft onderwijsmaterialen en noodhuisvesting voor scholen verzorgd.

Ministerie van BZ

Via het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) is een vliegtuig geleased en is diplomatiek personeel ingezet.

6. NIET-BELEIDSARTIKELN

Niet-beleidsartikel 6 Apparaat

Op dit artikel worden alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van de onder deze begroting vallende onderdelen gepresenteerd. Vanaf 2016 worden de apparaatskosten voor de ambtenaren op het departement verantwoord op begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Niet-beleidsartikel 6 Apparaat

Art.nr.	Verplichtingen:					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
		2013	2014	2015	2016	2017	begroting	2017
	Verplichtingen:	0	0	0	21.176	21.660	18.071	3.589
	Uitgaven:	0	0	0	21.310	20.556	18.071	2.485
6.1	Apparaat	0	0	0	21.310	20.556	18.071	2.485
	Personele uitgaven	0	0	0	10.696	11.709	11.924	- 215
	waarvan: Eigen personeel	0	0	0	9.972	10.429	11.721	- 1.292
	waarvan: Externe inhuur	0	0	0	724	1.277	203	1.074
	waarvan: Overig personeel	0	0	0	0	3	0	3
	Materiële uitgaven	0	0	0	10.614	8.847	6.147	2.700
	waarvan: Overig materieel	0	0	0	10.614	8.847	6.147	2.700
	Ontvangsten:	0	0	0	912	747	0	747

E Toelichting op de financiële instrumenten

De apparaatsuitgaven voor het Shared Service Organisatie Caribisch Nederland (SSO-CN), het College Financieel Toezicht (CFT), de Rijksvertegenwoordiger en de Vertegenwoordigingen van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten (VNACS) worden verantwoord op dit artikel.

Personele uitgaven en materiële uitgaven

Dit betreft de personele en materiële uitgaven van voornamelijk het SSO-CN. De bijdrage van het Ministerie van Financiën, voor de Belastingdienst en de aangesloten agentschappen, wordt jaarlijks aan de begroting van Koninkrijksrelaties toegevoegd.

Een deel van de uitgaven hangt samen met de ontwikkeling van de wisselkoers. Bij voorjaarsnota zijn de budgetten gecompenseerd voor de negatieve koers van de euro ten opzichte van de dollar. Bij slotwet zijn de budgetten gecorrigeerd op basis van daadwerkelijke wisselkoersimpact.

Ontvangsten

Het betreffen diverse ontvangsten van het SSO-CN.

Niet beleidsartikel 7 Nominaal en onvoorzien

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Niet-beleidsartikel 7 Nominaal en onvoorzien

Art.nr.	Verplichtingen:	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
		2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
	Verplichtingen:	0	0	0	0	0	1.276	- 1.276
	Uitgaven:	0	0	0	0	0	1.276	- 1.276
7.1	Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Programma	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Apparaat	0	0	0	0	0	0	0
7.2	Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Programma	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Apparaat	0	0	0	0	0	0	0
7.3	Onvoorzien	0	0	0	0	0	1.276	- 1.276
7.4	Wisselkoersreserve	0	0	0	0	0	0	0
	Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0	0

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Onvoorzien

Het budget op het artikel 7.3 Onvoorzien is bij 2^e suppletoire begroting 2017 toegevoegd aan diverse artikelen binnen de begroting.

Wisselkoersreserve

Voor het meerjarig opvangen van valutaschommelingen is voor Hoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties) en het BES-fonds een wisselkoersreserve ingesteld op dit artikel.

Wisselkoerstegenvallers worden vanuit deze reservering gedekt en wisselkoersmeevallers komen ten gunste van deze reservering.

Na slotwet 2016 resteerde er nog € 11,9 mln. in de wisselkoersreserve. Dit saldo is meegenomen naar 2017. Bij voorjaarsnota 2017 zijn de wisselkoersgevoelige budgetten op de KR-begroting en het BES-fonds voor 2017 (circa € 4 mln.) en 2018 (circa € 5,4 mln.) gecompenseerd vanuit de wisselkoersreserve. Bij slotwet 2017 is de daadwerkelijke wisselkoersimpact berekend en zijn de verschillen met de compensatie bij voorjaarsnota 2017 gecorrigeerd en is per saldo € 3,9 mln. toegevoegd aan de wisselkoersreserve. Door het aantrekken van de koers en lagere uitgaven bij de onderzoekcapaciteit (Nationale Politie) kon de wisselkoersreserve weer aangevuld worden. Per saldo is de onttrekking in 2017

daarom € 5,5 mln. Het positieve saldo van de wisselkoersreserve wordt meegenomen naar 2018. De wisselkoersreserve in 2018 bedraagt circa € 6,4 mln.

Overzicht verloop wisselkoersreserve (x € 1 mln.)			
Saldo 1-1-2017	Toevoegingen 2017	Onttrekkingen 2017	Saldo 31-12-2017
11,9	0	5,5	6,4

7. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF VAN KONINKRIJKSRELATIES (IV)

Paragraaf 1 – uitzonderingsrapportage voor de vier verplichte onderdelen:

1. Rechtmatigheid

Overschrijding(en) rapporteringstolerantie(s) fouten en onzekerheden

Uit de controle door de Auditdienst Rijk over 2017 is gebleken dat er geen fouten en onzekerheden zijn op artikelen van het hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV) die gerapporteerd moeten worden.

2. Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

3. Financieel en materieel beheer

Voor het financieel- en materieel beheer wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

4. Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Voor overige aspecten van de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 2 – Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Voor de rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 3 – Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Voor de belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

C. BELEIDSVERSLAG BES-FONDS

8. BELEIDSPRIORITEITEN

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds waaruit aan de eilanden van Caribisch Nederland een vrije uitkering wordt versterkt. Deze uitkering moet de eilanden in staat stellen hun taken uit te voeren.

In 2017 is een gedeelte van de middelen voor Saba uit de bijzondere uitkeringen overgeheveld naar de vrije uitkering. Saba heeft bewezen veel zelfstandig op te kunnen pakken en met deze middelen wordt zij hiertoe verder in staat gesteld.

9. BELEIDSARTIKEL

Artikel 1. BES-fonds

A Algemene doelstelling

Via het BES-fonds wordt bewerkstelligd dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen krijgen toebedeeld om de tussen het Rijk en de eilanden overeengekomen taakverdeling van de eilanden naar behoren uit te voeren.

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de bestuurlijke en financiële verhouding met de eilanden en in die hoedanigheid voor het BES-fonds. Als fondsbeheerder draagt hij zorg voor een adequate omvang van het fonds in relatie tot de overeengekomen taakverdeling tussen Nederland en de openbare lichamen. De openbare lichamen zijn autonoom in de besteding van de vrije uitkering; dat wil zeggen dat de openbare lichamen zelf mogen bepalen welke taken en activiteiten zij bekostigen uit de algemene middelen van de vrije uitkering. Dit uitgangspunt laat onverlet dat de openbare lichamen bepaalde wettelijke taken en activiteiten dienen uit te voeren waarbij zij voor de bekostiging op de algemene middelen zijn aangewezen.

Omdat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook een coördinerende taak vervult als schakel tussen de openbare lichamen en de verschillende vakdepartementen wordt twee maal per jaar per eiland een bestuurlijk overleg georganiseerd. Deze bijeenkomsten bieden de mogelijkheid aan de besturen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius om te overleggen met de vakdepartementen in Den Haag waarmee een goede relatie en samenwerking tussen de rijksoverheid en de drie eilandbesturen op bestuurlijk en ambtelijk niveau wordt bewerkstelligd.

De wet Financiën BES (de wet FinBES) biedt – indien nodig – instrumenten voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de toezichthouder, het College financieel toezicht (Cft) om corrigerend op te treden op het gebied van financiën en financieel beheer. De openbare lichamen mogen in principe alleen uitgaven doen die zijn opgenomen in een door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begroting.

C Beleidsconclusies

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds. Er wordt geen beleid mee uitgevoerd anders dan de uitbetaling van de vrije uitkering. Dat is conform schema verlopen.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 BES-Fonds

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
						Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
		2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
Art.nr.	Verplichtingen:	35.688	38.786	46.939	42.124	42.552	32.650	9.902
	Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0
	Uitgaven:	35.688	38.686	46.586	42.124	40.985	32.650	8.335
1.1	BES-fonds	35.688	38.686	46.586	42.124	40.985	32.650	8.335
	Opdrachten	46	0	98	0	0	100	- 100
	Onderzoek	46	0	98	0	0	100	- 100
	Bijdragen aan medeoverheden	35.642	38.686	46.488	42.124	40.985	32.550	8.435
	Overige uitkering	1.204	0	0	0	0	0	0
	Vrije uitkering	34.438	38.686	46.488	42.124	40.985	32.550	8.435
	Ontvangsten:	35.688	38.686	46.586	42.124	40.985	32.650	8.335

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Bijdrage aan medeoverheden

Vrije uitkering

De vrije uitkering omvat de vrij besteedbare middelen voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba waarmee zij hun publieke taken uitvoeren. De hoogte van de vrije uitkering wordt vastgesteld in US dollars.

Het verschil tussen begroting en realisatie komt voort uit wisselkoersverschillen en zijn gecompenseerd vanuit de wisselkoersreserve op artikel 7 van de begroting van Koninkrijksrelaties.

10. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF VAN HET BES-FONDS (H)

Paragraaf 1 – uitzonderingsrapportage voor de vier verplichte onderdelen:

1. Rechtmatigheid

Overschrijding(en) rapporteringstolerantie(s) fouten en onzekerheden

Uit de controle door de Auditdienst Rijk over 2017 is gebleken dat er geen fouten en onzekerheden zijn op artikelen van het BES-Fonds (H) die gerapporteerd moeten worden.

2. Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

3. Financieel en materieel beheer

Voor het financieel en materieel beheer wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Specifiek voor het BES-fonds; de stand van de openstaande voorschotten per 1 januari 2017 met ontstaansjaar 2016 is circa € 41 miljoen te laag. Door een omissie is in 2016 dit bedrag ten onrechte als afgerekend verantwoord. Het voorschot 2016 is begin 2017 vastgesteld.

4. Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Voor overige aspecten van de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 2 – Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Voor de rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringparagraaf van het jaarverslag in begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 3 – Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Voor de belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

D. JAARREKENING KONINKRIJKSRELATIES

11. DE VERANTWOORDINGSSTAAT

Verantwoordingsstaat 2017 van Koninkrijksrelaties (IV) (bedragen x € 1.000)									
Art.	Omschrijving	1			2			3=(2-1)	
		Vastgestelde begroting			Realisatie			Verschil realisatie en vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Ontvangsten
	Totaal	104.881	291.862	36.475	185.717	359.001	59.059	80.836	22.584
Beleidsartikelen									
1	Waarborgfunctie	70.858	70.858	4.857	75.487	69.841	2.174	4.629	- 2.683
4	Bevorderen sociaal-economische structuur	14.676	14.676	3.213	21.694	21.359	14.575	7.018	11.362
5	Schuldsanering//lopende inschrijving/leningen	0	186.981	28.405	38.773	225.754	41.563	38.773	13.158
8	Noodhulp en Wederopbouw Bovenwindse eilanden	0	0	0	28.103	21.491	0	28.103	21.491
Niet beleidsartikelen									
6	Apparaat	18.071	18.071	0	21.660	20.556	747	3.589	2.485
7	Nominaal en onvoorzien	1.276	1.276	0	0	0	0	- 1.276	0

12. DE SALDIBALANS PER 31 DECEMBER 2017 VAN KONINKRIJKSRELATIES (IV)

(bedragen x € 1.000)					
Activa			Passiva		
	31-12-2017	31-12-2016		31-12-2017	31-12-2016
Intra-comptabele posten					
1) Uitgaven ten laste van de begroting	359.001	296.670	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	59.059	57.560
3) Liquide middelen	64.966	66.080			
4) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	0	0	4a) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	369.328	310.629
5a) Rekening-courant RHB Begrotingsreserve	0	0	5) Begrotingsreserves	0	0
6) Vorderingen buiten begrotingsverband	5.144	5.751	7) Schulden buiten begrotingsverband	724	312
8) Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	429.111	368.501	Subtotaal intra-comptabel	429.111	368.501
Extra-comptabele posten					
9) Openstaande rechten	0	0	9a) Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10) Vorderingen	1.218.667	1.185.611	10a) Tegenrekening vorderingen	1.218.667	1.185.611
11a) Tegenrekening schulden	2.584	0	11) Schulden	2.584	0
12) Voorschotten	221.112	227.921	12a) Tegenrekening voorschotten	221.112	227.921
13a) Tegenrekening garantieverplichtingen	2.727	6.078	13) Garantieverplichtingen	2.727	6.078
14a) Tegenrekening andere verplichtingen	513.777	686.826	14) Andere verplichtingen	513.777	686.826
15) Deelnemingen	0	2.152	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	2.152
Subtotaal extra-comptabel	1.958.867	2.108.588	Subtotaal extra-comptabel	1.958.867	2.108.588
Overall Totaal	2.387.978	2.477.089	Overall Totaal	2.387.978	2.477.089

TOELICHTING OP DE SALDIBALANS per 31 december 2017 HIV

Ad 1 en 2. Uitgaven en ontvangsten

Bij de begrotingsuitgaven en -ontvangsten zijn de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten opgenomen met betrekking tot het jaar 2017 waarvoor de Rijksrekening nog niet door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Ad 3. Liquide middelen

De post liquide middelen is opgebouwd uit het saldo bij de banken en de contante gelden aanwezig in de kluis van de kasbeheerders. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)
a) Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten	1.730.313
b) College Financieel Toezicht	244.243
c) Rijksdienst Caribisch Nederland	24.627.652
d) Bank lopende inschrijving	38.364.118
Totaal	64.965.326

Ad a) Deze post wordt bepaald door een storting op de Maduro Curiel's Bank N.V. voor betalingen in de komende perioden voor deze kasbeheerder.

Ad 4a. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Op de Rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) is de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weergegeven. Opgenomen zijn de bedragen conform Rekening-courant afschriften en het saldobiljet van genoemd departement. De volgende Rekening-courantverhoudingen zijn opgenomen in de balans:

	(Bedragen in €)
a) Rekening-courant FIN/RHB	330.132.117
b) Rekening-courant FIN/RHB CFT Bonaire	9.087.954
c) Rekening-courant FIN/RHB CFT Saba	1.522.176
d) Rekening-courant FIN/RHB CFT Sint Eustatius	3.787.395
e) Rekening-courant FIN/RHB Bevoorschotting BES/RCN	24.798.217
Totaal	369.327.859

Ad 6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Het bedrag aan vorderingen buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)
a) Vorderingen Kasbeheerders Rijksdiensten	1.045.052
b) Intra-comptabele voorschotten	428.870
c) Intra-comptabele debiteuren	2.982.309
d) Overige vorderingen	687.513
Totaal	5.143.744

Ad a) Vorderingen Kasbeheerders Rijksdiensten

De vorderingen van de Vertegenwoordiging van Nederland op Aruba, Curaçao en Sint Maarten

en het CFT bestaan uit diverse vorderingen op ministeries en derden.

Ad b) Intra-comptabele voorschotten

Het saldo heeft betrekking op voorschotten salaris, verhuis- en studiekosten verstrekt aan uitgezonden personeel. De posten worden verrekend met het te betalen salaris.

Ad c) Intra-comptabele debiteuren

Deze post betreft voornamelijk de saldi op de bankrekeningen in beheer bij het College Financieel Toezicht. Deze zijn in 2012 overgeboekt naar de bankrekeningen van de openbare lichamen en zijn opgenomen als vorderingen.

Het openstaande bedrag bedraagt momenteel € 2,98 mln.

Ad d) Overige vorderingen

Het saldo bestaat uit de intercompany verhouding tussen Begrotingshoofdstuk IV en VII.

Ad 7. Schulden buiten begrotingsverband

Het bedrag aan schulden buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)
a) Schulden Kasbeheerders Rijksdiensten	138.182
b) Te betalen aan Ministeries en derden	585.743
Totaal	723.925

Ad a) Schulden Kasbeheerders Rijksdienst

De schulden van de Vertegenwoordiging van Nederland op Aruba, Curaçao en St. Maarten bestaat vnl. uit een en diverse af te dragen belastingen.

Ad b) Overige intra-comptabele schulden

Het bedrag bestaat uit nog te verrekenen salarissen.

Ad 10. Vorderingen

Ad 10a. Tegenrekening vorderingen

Het saldo per 31 december 2017 kan als volgt worden gespecificeerd:

Artikel	Omschrijving	(Bedragen in €)
Artikel 1	Ontv.waarborgfunctie	4.170.646
Artikel 4	Ontv.bev.soc.econ. Structuur	112.497
Artikel 5	Ontv. Schuldsan.lop.inschr.len.	1.214.383.680
Totaal		1.218.666.823

(Bedragen in €)				
Ontstaansjaar	Stand per 1/1	Opgeboekt	Afgeboekt	Stand per 31/12
2013	835.514.787		– 3.651.730	831.863.057
2014	176.017.599		0	176.017.599
2015	142.485.448		– 4.456.782	138.028.666
2016	31.592.818		– 1.891.293	29.701.525
2017		321.942.772	– 278.886.796	43.055.976
Totaal	1.185.610.652	321.942.772	– 288.886.601	1.218.666.823

**Naar de mate van opeisbaarheid van de vorderingen
(Bedragen in €)**

	Direct opeisbaar	Op termijn opeisbaar	Totaalbedrag
a) Algemeen	4.283.143	0	4.283.143
b) Leningen	0	1.214.383.680	1.214.383.680
Totaal	4.283.143	1.214.383.680	1.218.666.823

Toelichting:

Artikel 1: Waarborgfunctie

Dit saldo betreft voornamelijk de bijdragen (€ 3,9 mln.) van Curaçao en Sint Maarten aan de kosten van de Kustwacht zijn in 2017 niet ontvangen.

Artikel 4: Bevorderen sociaal-economische structuur

Dit saldo (€ 0,11 mln.) en betreft hoofdzakelijk een vordering in verband met de definitieve vaststelling van de uitvoeringskosten die verband houden met de verkoop door de Nederlandse Participatie Maatschappij Nederlandse Antillen van de aandelen in de Aruba Investment Bank.

Artikel 5: Schuldsanering lopende inschrijvingen / leningen

	Gehanteerde koersen	Valuta	Euro
a) Begrotingssteun Aruba	in €		1.815.121
b) Lening OBNA	in €		1.340.104
c) Maatregel Tussenbalans	in €		5.658.851
d) Water- en Energiebedrijf (akte 263-JZ/ 1995)	AFL 0,50	15.889.727	5.987.441
e) Leningen lopende inschrijving Curaçao	in €		982.141.479
f) Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	in €		217.440.684
Totaal			1.214.383.680

Ad a) Begrotingssteun Aruba

In 1985 tot 1988 is aan Aruba begrotingssteun verleend in de vorm van een lening van € 45,4 mln met een jaarlijkse rente van 2,5%. Vanaf eind 1994 vindt aflossing plaats in 25 jaarlijkse termijnen van € 1,8 mln. Eind 2018 zal de laatste aflossing plaatsvinden.

Ad b) Lening OBNA

De Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) heeft in 2001 een aanvullende lening ontvangen ten behoeve van de financiering van een krediettranche inzake de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen. De lening heeft een looptijd van 30 jaar en eindigt op 31 december 2030. Het rentepercentage bedraagt 2,5% en is de eerste acht jaar vrij van aflossing en rente geweest.

Ad c) Maatregel Tussenbalans

In het kader van de maatregel Tussenbalans zijn gedurende de periode 1991 tot en met 1995 diverse begrotingsleningen verstrekt aan Aruba ter financiering van projecten, waarvan een bepaald rendement verwacht

mag worden. De leningen hebben een looptijd van 30 jaar, waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%. In 2025 zullen de laatste aflossingen plaatsvinden.

Ad d) Water- en Energiebedrijf Aruba (akte 263-JZ/1995)

Het betreft een begrotingslening ten behoeve van het Water- en Energiebedrijf NV gevestigd te Aruba. De lening is in 2009 verstrekt voor het aldaar verrichten van een groot aantal investeringen voor de renovatie en uitbreiding van het Water- en Energiebedrijf. Deze leningsovereenkomst is opgesteld in Arubaanse valuta ad AFL 28 mln. (€ 10,9 mln.). Inmiddels is er op deze lening een bedrag van € 5,0 mln. afgelost. De lening heeft een looptijd tot 30 juni 2026 waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%.

Ad e) Leningen lopende inschrijving Curaçao

Op 15 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat vijf leningen verstrekt aan het land Curaçao. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar.

Op 16 september 2013 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 250 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 20 februari 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 267,1 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 31 december 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 35 mln. (€ 18 mln.) verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 6 juni 2016 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. (€ 29,7 mln.) verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 30 november 2017 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. (€ 28,5 mln.) verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

De meeste leningen worden afgesloten volgens het principe dat de gehele lening bij einddatum wordt afgelost. Curaçao heeft echter bij één lening aangegeven jaarlijks af te lossen. De Rijkshoofdboekhouding van het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op Hoofdstuk IV.

Ad f) Leningen lopende inschrijving Sint Maarten

Op 21 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat een vijftal leningen verstrekt aan het land Sint Maarten. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar.

Op 12 oktober 2011 heeft de Nederlandse Staat een volgende lening verstrekt. De maximale looptijd van deze lening was 5 jaar. Op 12 oktober 2016 is deze lening (ten bedrage van ANG 26 mln.) op verzoek van Sint Maarten met 5 jaar verlengd. De looptijd is 7 jaar met een aflossing in 5 jaarlijkse termijnen startende op 12 oktober 2019. De rente is 0,5% (incl. boeterente).

Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat drie leningen aan Sint Maarten verstrekt voor een bedrag van ANG 150 mln. Aan Sint Maarten is op 21 november 2014 eveneens een lening verstrekt van ANG 30,2 mln. De maximale looptijd van deze leningen is 30 jaar.

Op 25 augustus 2017 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 21,7 mln. (€ 10,3 mln.) verstrekt aan het land Sint Maarten. Deze lening heeft een looptijd van 15 jaar.

De meeste leningen worden afgesloten volgens het principe dat de gehele lening bij einddatum wordt afgelost. Sint Maarten heeft echter bij twee lening aangegeven jaarlijks af te lossen. De Rijkshoofdboekhouding van het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op Hoofdstuk IV.

Ad 11. Schulden

Ad. 11a. Tegenrekening schulden

Ontstaansjaar	Stand per 1/1	Opgeboekt	Afgeboekt	(Bedragen in €)
2017	0	2.583.313	0	2.583.313
Totaal	0	2.583.313	0	2.583.313

Artikel	Omschrijving	(Bedragen in €)
4	Bevorderen soc. econ. struct.	2.583.313
Totaal		2.583.313

Toelichting:

Artikel 4: Bevorderen sociaal-economische structuur

Dit betreft de resterende vordering vanuit de boedelscheiding Nederlandse Antillen op het onderdeel Solidariteitsfonds op Nederland. Het is nog niet bekend wanneer deze vordering afgewikkeld wordt.

Ad 12. Voorschotten

Ad. 12a. Tegenrekening voorschotten

Ontstaansjaar	stand 31.12.2016	Correctie	stand 1.1.2017	verschuiving jaarlagen	gecorr. stand 1.1.2017
2013	105.821.166	0	105.821.166	- 7.248.372	98.572.794
2014	23.627.845	1.435.659	25.063.504	6.024.196	31.087.700
2015	22.778.240	119.232	22.897.472	2.648.417	25.545.889
2016	75.693.574	0	75.693.574	- 1.424.241	74.269.333
Totaal	227.920.825	1.554.891	229.475.716	0	229.475.716

Correctie Beginstand

Uit onderzoek is gebleken dat de eindbalans 2016 voor een bedrag van € 1.554.891,00 te laag is vastgesteld. Dit werkt ook door in de beginstand 2017.

Correctie Beginbalans

Vanaf 1-1-2017 wordt de financiële administratie gevoerd in een ander financieel systeem. De eenmalige correctie naar ontstaansjaar is gewenst, omdat de voorschotten zich in het huidige systeem op een andere jaarlaag presenteren dan zoals ze in het vorige financiële systeem zaten, dan wel handmatig aan de betreffende jaren werden toegerekend.

Artikel	Omschrijving artikel	stand 31.12.2016	Correctie	stand 1.1.2017
1	Waarborgfunctie	111.298.269	0	111.298.269
4	Bevorderen soc. econ. struct.	116.510.340	1.622.658	118.132.998
6	Apparaat	112.216	- 67.767	44.449
Totaal		227.920.825	1.554.891	229.475.716

De saldi van de per 31 december 2017 openstaande voorschotten en van de in 2017 afgerekende voorschotten worden hieronder per jaar gespecificeerd:

(Bedragen in €)				
Ontstaansjaar	stand 1.1.2017	verstrekt 2017	afgerekend 2017	stand 31-12-2017
2013	98.572.794		- 15.310.850	83.261.944
2014	31.087.700		- 20.831.426	10.256.274
2015	25.545.890		- 16.824.094	8.721.796
2016	74.269.333		- 25.029.624	49.239.709
2017	0	80.295.883	- 10.664.262	69.631.621
Totaal	229.475.717	80.295.883	- 88.660.256	221.111.344

De saldi van der per 31 december 2017 openstaande voorschotten worden hieronder per artikel gespecificeerd:

Artikel	Omschrijving artikel	Bedragen in €
1	Waarborgfunctie	92.026.330
4	Bevorderen soc. econ. struct.	129.040.565
6	Apparaat	44.449
	Totaal openstaande voorschotten	221.111.344

Toelichting:

Artikel 1: Waarborgfunctie

De openstaande voorschotten op dit artikel betreffen voornamelijk de voorschotten aan het Ministerie van Defensie voor de inzet van de Kustwacht in het Caribisch gebied (€ 81 mln.). De voorschotten worden in 2018 en volgende jaren afgewikkeld na ontvangst van de in de RijksMinisterRaad goedgekeurde jaarrekening, jaarverslag en verklaring van de externe accountant.

Artikel 4: Bevorderen sociaal-economische structuur

Het grootste deel van de openstaande voorschotten betreft de in het kader van de «Arubadeal» verstrekte voorschotten aan de Centrale Bank van Aruba (€ 91,1 mln.). Dit betreft de samenwerkingsmiddelen die onder verantwoordelijkheid van de stichting Fondo Desaroyo Aruba (FDA) worden besteed. In januari 2013 is het laatste Nederlandse voorschot voor FDA gestort. Om de afsluiting van de samenwerkingsprogramma's in goede banen te leiden zijn de landen en stichtingen in juli 2014 schriftelijk

geïnformeerd over de afspraken die hierover eerder gemaakt zijn. De vaststelling van deze bijdragen zal in de eerste helft van 2018 plaats vinden.

De voorschotten aan SONA die nog openstaan (€ 4,8 mln.) hebben betrekking op nog enkele verrekeningen en het nog niet afgewikkelde deel van de kosten van de eindafwikkeling van de programmamiddelen. Ook zijn er in 2017 voorschotten (€ 14,6 mln.) gedaan met betrekking tot de bijdrage aan de openbare lichamen in het kader van regeling bijzonder uitkering integrale middelen BES. De vaststelling vindt plaats op basis van de jaarverslagen van de openbare lichamen over het laatste jaar van uitvoering.

Artikel 6: Apparaat

De openstaande voorschotten op dit artikel (€ 0,044 mln.) betreffen de verstrekte voorschotten aan Loyalis.

Ad 13. Garantieverplichtingen

Ad 13a. Tegenrekening garantieverplichtingen

De openstaande garantieverplichtingen zijn als volgt opgebouwd:

De opbouw van de stand openstaande garantieverplichtingen is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	6.077.380	
Aangegane verplichtingen in het verslagjaar inclusief negatieve bijstellingen	- 3.351.180	+/-
	2.726.200	
Tot betaling gekomen in 2017	0,00	
Garantieverplichtingen binnen begrotingsverband	2.726.200	-/-

1. Garantie Atradius

De garantieverplichting (€ 0,8 mln.) op de leningen die door Atradius verstrekt zijn, hebben betrekking op een overeenkomst van het Rijk voor het garant staan van Nederland voor de aflossing en rente van deze leningen door het Land Aruba. Tot op heden is er geen beroep gedaan op deze garantstelling. Aruba betaalt consequent en de garantie loopt contractueel in 2019 af.

2. Bankgarantie Europese Commissie ten behoeve van Bonaire

Alleen de garantie (€ 1,9 mln.) ten behoeve van de voorschotten verstrekt door de Europese Commissie voor het Bonaire riolerings- en waterzuiveringsprogramma staat nog open. Deze garantie is in 2017 verlengd tot 30 juni 2019. De garantie met betrekking tot het Sociaal Infrastructuurprogramma Curaçao (€ 2,3 mln.) is in 2017 verlopen.

Ad 14. Andere verplichtingen

Ad 14a. Tegenrekening andere verplichtingen

De opbouw van de stand openstaande verplichtingen BiBBV is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	686.322.352	
Aangegane verplichtingen in het verslagjaar	191.909.540	+/+
	878.231.892	
Tot betaling gekomen in 2017	359.001.482	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	6.192.976	-/-
	513.037.434	

Toelichting:

De toelichting op de aangegane verplichtingen heeft betrekking op de negatieve bijstellingen die per saldo een omvang hebben van meer dan 10% en of meer dan € 0,1 mln. ten opzichte van de verplichtingenstand per 31-12-2016.

Artikel 1: Waarborgfunctie

De verplichtingenstand voor de bijdrage aan de Koninklijke Marechaussee is naar beneden bijgesteld (€ 6,1 mln.) om in overeenstemming te komen met de hoogte van de jaarlijkse bijdrage.

De opbouw van de stand openstaande verplichtingen BuBBV is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	502.907	
Aangegane verplichtingen in het verslagjaar	236.106	+/+
	739.013	
Tot betaling gekomen in 2017	0,00	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	0.00	-/-
	739.013	

	(Bedragen in €)
Recapitulatie balanspost	
Verplichtingen binnen begrotingsverband	513.037.434
Verplichtingen buiten begrotingsverband	739.013
	513.776.447

Ad 15. Deelnemingen

Ad 15a. Tegenrekening deelnemingen

Deelnemingen Bedragen in €			
	Saldo 1.1.2017	Verkoop	Saldo 31.12.2017
Arubaanse Investeringsbank (AIB)	2.151.838	– 2.151.838	0
	2.151.838	– 2.151.838	0

Financiering Deelnemingen en Participaties:

Toelichting inzake verkoop van de AIB en van liquidatie De Nederlandse Participatie Maatschappij voor de Nederlandse Antillen N.V. (NPMNA). Bovengenoemde rechtspersoon is per 16 oktober 2016 ontbonden door middel van een ontbindingsbesluit d.d. 16 oktober 2016.

E. JAARREKENING BES-FONDS

13. DE VERANTWOORDINGSSTAAT

Verantwoordingsstaat 2017 van het BES-fonds (H) (bedragen x € 1.000)									
Art.	Omschrijving	1				2		3=(2-1)	
		Vastgestelde begroting				Realisatie		Verschil realisatie en vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Ontvangsten
	Totaal	32.650	32.650	32.650		42.552	40.985	9.902	8.335
Beleidsartikelen									
1	BES-Fonds	32.650	32.650	32.650		42.552	40.985	9.902	8.335

14. DE SALDIBALANS PER 31 DECEMBER 2017 VAN HET BES-FONDS (H64/H)

(bedragen x € 1.000)

Activa	31-12-2017	31-12-2016	Passiva	31-12-2017	31-12-2016
Intra-comptabele posten					
1) Uitgaven ten laste van de begroting 2017	40.985	42.124	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting 2017	40.985	41.291
3) Liquide middelen	0	0			
4) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	0	0	4a) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	0	0
5a) Tegenrekening begrotingsreserves	0	0	5) Begrotingsreserves	0	0
6) Uitgaven buiten begrotingsverband (Vorderingen)	0	0	7) Ontvangsten buiten begrotingsverband (Schulden)	0	833
8) Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	40.985	42.124	Subtotaal intra-comptabel	40.985	42.124
Extra-comptabele posten					
9) Openstaande rechten	0	0	9a) Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10) Vorderingen	0	0	10a) Tegenrekening vorderingen	0	0
11a) Tegenrekening schulden	0	0	11) Schulden	0	0
12) Voorschotten	43.536	3.666	12a) Tegenrekening voorschotten	43.536	3.666
13a) Tegenrekening garantieverplichtingen	0	0	13) Garantieverplichtingen	0	0
14a) Tegenrekening andere verplichtingen	1.567	0	14) Andere verplichtingen	1.567	0
15) Deelnemingen	0	0	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	0
Subtotaal extra-comptabel	45.103	3.666	Subtotaal extra-comptabel	45.103	3.666
Overall Totaal	86.088	45.790	Overall Totaal	86.088	45.790

TOELICHTING OP DE SALDIBALANS per 31 december 2017 H64 (H)

Ad 1 en 2. Uitgaven en ontvangsten

Bij de begrotingsuitgaven en -ontvangsten zijn de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten opgenomen met betrekking tot het jaar 2017 waarvoor de Rijksrekening nog niet door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Ad 4a. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Op de Rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) is de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weergegeven. Opgenomen zijn de bedragen conform Rekening-courant afschriften en het saldobiljet van genoemd departement.

	(Bedragen in €)
a) Rekening-courant FIN/RHB	0
Totaal	0

Ad 12. Voorschotten

Ad. 12a. Tegenrekening voorschotten

De saldi van de per 31 december 2017 openstaande voorschotten en van de in 2017 afgerekende voorschotten worden hieronder per jaar gespecificeerd:

Ontstaansjaar	stand	gecorrigeerde stand	verstrekt	reeds afgerekend	afgerekend	stand
	1-1-2017	1-1-2017	2017	2016	2017	31-12-2017
t/m 2013	1.205.450				- 1.141.916	63.534
2014	969.149				0	969.149
2015	657.661				0	657.661
2016	833.223	40.854.733		- 40.854.733	0	833.223
2017			41.012.424		0	41.012.424
Totaal	3.665.483	40.854.733	41.012.424	- 40.854.733	- 1.141.916	43.535.991

De stand van de openstaande voorschotten per 1 januari 2017 met ontstaansjaar 2016 is € 40.854.733 te laag. In 2016 is dit bedrag ten onrechte als afgerekend verantwoord. Het voorschot 2016 is begin 2017 vastgesteld.

Vanwege koersverschillen zijn de uitgaven op H64 naar beneden bijgesteld met € 27.811,24. Deze verlaging is abusievelijk niet verwerkt in de stand verstrekte voorschotten 2017.

De saldi van der per 31 december 2017 openstaande voorschotten worden hieronder per artikel gespecificeerd:

Artikel	Omschrijving	(Bedragen in €)
1	BES-Fonds	43.535.991
Totaal		43.535.991

Toelichting:

Artikel 1: BES-fonds

Het BES-fonds is een [begrotingsfonds](#). De openbare lichamen BES ontvangen deze middelen van het Rijk om de overeengekomen taken uit te voeren (vergelijkbaar met het gemeentefonds). Het openstaand saldo heeft voor een deel betrekking op in 2017 verstrekte voorschotten aan Bonaire (€ 23,6 mln.), Sint-Eustatius (€ 9,5 mln.) en Saba (€ 8,0 mln.). Een klein deel van de openstaande voorschotten in 2013 in het kader van uitkering voor integrale projecten (project sportcoaches) aan het openbare lichaam van Sint-Eustatius staat nog open. Wanneer het project geheel is afgerond wordt dit voorschot afgewikkeld ([Staatscourant nr. 32050, 21 november 2014](#)).

Het over 2014 openstaande voorschotbedrag (circa € 1,0 mln.) betreft een infrastructureel project Windwardside op Saba waarvoor BZK een voorschot op de vrije uitkering 2015 heeft verleend om het project te financieren. Deze zal in het jaar 2018 worden afgewikkeld.

Ad 14. Andere verplichtingen

Ad 14 a Tegenrekening andere verplichtingen

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	0	
Aangegane verplichtingen in het verslagjaar	42.551.270	+/-
	42.551.270	
Tot betaling gekomen in 2017	40.984.614	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	0	
	1.566.656	-/-

F. BIJLAGEN

15. AFGEROND EVALUATIE EN OVERIG ONDERZOEK KONINK-RIJKSRELATIES

De Tweede Kamer heeft gedurende het jaar 2017 het focusonderwerp «toetsbare beleidsplannen» benoemd. Gezien het demissionaire jaar zijn in 2017 binnen begrotingshoofdstuk VII geen toetsbare beleidsplannen opgesteld.

Artikel 1. Waarborgfunctie	Titel/ onderwerp	Jaar van afronding
1.1 Waarborgfunctie: Rechtelijke macht/ samenwerkingsmiddelen kustwacht		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Doorlichting van beleidsartikel 1 van het begrotingshoofdstuk IV Koninkrijksrelaties «de Waarborgfunctie» https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2017D32869&did=2017D32869	2017
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Protocol flexibele inzet pool Koninklijke Marechaussee http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/06/17/rapport-evaluatie-flexibele-pool-koninklijke-marechaussee.html	2013
	Rijkswetten Justitie https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2426a-eevaluatie-justitiele-rijkswetten-gemeenschappelijk-hof-van-justitie-openbaar-ministeries-politie-en-raad-voor-de-rechtshandhavinge.aspx	2015
4. Toetsbare beleidsplannen	Niet van toepassing	
Artikel 4. Bevorderen sociaal-economische structuur	Titel/ onderwerp	Jaar van afronding
4.1 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties: Aruba, Curaçao en Sint Maarten		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Beleidsdoorlichting artikel 2 Koninkrijksrelaties «Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties» https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2017Z09863&did=2017D20549	2017
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		

Artikel 4. Bevorderen sociaal-economische structuur	Titel/ onderwerp	Jaar van afronding
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Samenwerkingsbeleid Stichting Antilliaanse Medefinancieringsorganisatie (AMFO) http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/10/24/eindevaluatie-amfo.html	2014
	Samenwerkingsbeleid Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA) http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2015D50450&did=2015D50450	2015
	Eindevaluatie meerjarenprogramma's Fondo Desaroya Aruba (FDA) https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2017D11612&did=2017D11612	2017
4. Toetsbare beleidsplannen	Niet van toepassing	
4.2 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties: Caribisch Nederland		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie Plan veiligheid nederlandse antillen https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/12/16/aanbiedingsbrief-bij-eindevaluatierapporten-samenwerkingsprogramma-s-sona-en-plan-veiligheid-nederlandse-antillen-en-gevangeniswezen-nederlandse-antillen	2015
	Staatkundige positie Caribisch Nederland Kamerstukken II, vergaderjaar 2015–2016, 34 300 IV, nr 59	2016
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Onderwijsverbetering in Caribisch Nederland http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/03/01/onderwijsverbetering-in-caribisch-nederland.html	2014
	Kleine evaluatie Caribisch Nederland http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/03/12/rapport-commissie-kleine-evaluatie-caribisch-nederland.html	2014
4. Toetsbare beleidsplannen	Niet van toepassing	

Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	Titel/ onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Beleidsdoorlichting artikel 2 Koninkrijksrelaties «Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties» https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2017Z09863&did=2017D20549	2017
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie rijkswet financieel toezicht https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34269-1.html	2015
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Evaluatie rijkswet financieel toezicht https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34269-1.html	2015
4. Toetsbare beleidsplannen	Niet van toepassing	

16. OVERZICHT RIJKSUITGAVEN CARIBISCH NEDERLAND (BES-FONDS)

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017
IV Koninkrijksrelaties	Artikel 4 Bevorderen sociaal-economische structuur	Subsidies			592	707
		Opdrachten			910	1.014
		Inkomensoverdrachten			3.303	1.385
		Bijdragen aan mede-overheden			7.907	10.044
		Bijdragen aan agent-schappen				392
		Bijdragen aan andere hoofdstukken				250
VI Veiligheid en Justitie	Artikel 31 Nationale Politie	Bijdrage aan ZBO's/RWT's	20.536	21.200	22.733	23.075
	Artikel 33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding	Bijdragen medeoverheden	5.107	5.658	5.879	4.324
	Artikel 34 Straffen en beschermen	Bijdrage aan agent-schappen	8.444	12.720	7.143	8.501
		Bijdrage aan medeoverheden	1.069	1.348	1.070	1.050
VII Binnenlandse Zaken	Artikel 6 Dienstverlenende overheid	Bijdrage aan agent-schappen	1.430	1.148	1.608	1.809
	Artikel 7 Arbeidszaken overheid	Inkomensoverdracht	810	896	0	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Artikel 1 Primair Onderwijs	Bekostiging	11.481	14.558	16.707	17.299
		Subsidies	437	456	217	457
	Artikel 3 Voortgezet onderwijs	Bekostiging	13.403	15.741	14.781	15.582
	Artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	Bekostiging	4.313	6.600	7.020	6.108
		Subsidies	200	342	377	304
		Opdrachten	3.545	12.354	7.301	8.511
		Bijdragen aan mede-overheden	1.000	920	1.022	1.049
	Artikel 9 Arbeidsmarkt- en Personeelsbeleid	Subsidies	2.353	2.308		0
	Artikel 11 Studiefinanciering	Inkomensoverdracht	2.129	3.013	3.320	3.491
	Artikel 14 Cultuur	Bijdragen aan (inter-) nationale organisaties	50	60	0	0
	Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid	Subsidies	2.500	0		0
		Bekostiging		2.500	2.500	2.500
	Artikel 25 Emancipatie	Subsidies	156	174	179	201
IX Financiën	Artikel 1 Belastingen	Apparaatsuitgaven	13.211	17.897	11.885	13.283
	Artikel 2 Financiële markten	Bijdragen aan ZBO's en RWT's	1.188	1.010	1.189	1.843
		Garanties				1.000

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	
X Defensie		Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.					
XII Infrastructuur en Milieu	Artikel 13 Ruimtelijke Ontwikkeling	Opdrachten		0	0	35	
		Bijdragen aan mede-overheden	283	0	0	0	
		Subsidies			4.372	4.114	
	Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid	Opdrachten		2.202	0	0	
	Artikel 17 Luchtvaart	Opdrachten	510	365	589	418	
		Bijdragen agent-schappen	10.000	12.010	8.955	0	
	Artikel 18 Scheepvaart en havens	Opdrachten	160	125	115	0	
		Opdrachten havens CN			635	141	
		Subsidies			81	0	
	Artikel 21 Duurzaamheid	Opdrachten	3.697	417	280	1.450	
	Artikel 22 Externe Veiligheid en Risico's	Opdrachten	39	0	0	0	
		Subsidies			250	0	
	Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie	Bijdragen agent-schappen	610	1.335	1.040	1.055	
	Artikel 24 Handhaving en toezicht	Bijdragen agent-schappen	795	672	672	672	
	Artikel 26 Bijdrage aan Investeringsfondsen		770				
		Bijdragen IF		475	490	390	
		Bijdragen DF		702		0	
	Artikel 97 Algemeen departement	Opdrachten		10	63	34	
	XIII Economische Zaken	Artikel 1 Goed functionerende economie en markten	Opdrachten	0	125		106
			Bijdragen aan ZBO's/RWT's	725	725	651	651
Artikel 2 Bedrijvenbeleid: duurzaam en innovatief ondernemen		Opdrachten			506	190	
		Subsidies			113	105	
Artikel 4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening		Subsidies	6.807	17.108	8.446	573	
Artikel 8 Natuur en regio		Opdrachten	980	686	761	443	
		Bijdrage aan mede-overheden	579	1.313	1.592	1.459	
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Artikel 2 Bijstand, Toeslagenwet en Sociale werkvoorziening	Inkomensoverdrachten	1.249	1.878	2.077	2.729	

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017
	Artikel 3 Arbeidsongeschiktheid	Inkomensoverdrachten	616	703	682	804
	Artikel 5 Werkloosheid	Inkomensoverdrachten	3	25	17	24
	Artikel 6 Ziekte en Zwangerschap	Inkomensoverdrachten	2.530	3.213	2.416	3.070
	Artikel 7 Kinderopvang	Opdrachten	0	1.000	0	0
	Artikel 8 Oudedagsvoorziening	Inkomensoverdrachten	15.254	18.274	19.197	19.794
	Artikel 9 Nabestaanden	Inkomensoverdrachten	864	1.110	1.072	1.111
	Artikel 10 Tegemoetkoming ouders	Inkomensoverdrachten		0	1.868	2.050
	Artikel 98 Algemeen	Inkomensoverdrachten	2.260	3.295	3.666	4.010
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Artikel 1 Volksgezondheid	Subsidies	1.240	882	0	
		Bijdragen aan mede-overheden			879	865
		Bijdragen aan agentschappen			297	322
	Artikel 4 Zorgbreed beleid	Bekostiging	87.618	106.717	111.199	127.104
	Artikle 10 Apparaatsuitgaven	Personeel/materieel	8.858		9.410	10.046
Totaal			239.809	296.270	300.034	307.944

Rijksjaarverslag 2017

IV Koninkrijksrelaties en H BES-Fonds

Aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal door de Minister van Financiën.

Vervaardiging parlementaire stukken en begeleiding productieproces

Sdu Uitgevers
afdeling Dataverwerking
e-mail traffic@sdu.nl

Vormgeving omslag
Studio Dumbar

Uitgave
Ministerie van Financiën

www.rijksbegroting.nl

